

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Fra
Vallekilde Folkehøjskole

90

Udgivet af Selevsforeningen

1983

FRA VALLEKILDE
FOLKEHØJSKOLE

90

UDGIVET AF ELEVFORENINGEN
1983

Et bidrag til elevernes højskolehistorie

Traditionelt har det været lærere og forstandere som i bøger, årsskrifter og tidsskrifter har vurderet højskoleopholdenes vekslende kvaliteter.

Der er betydeligt længere mellem elevernes vurdering - i skrift - af, hvad de fik ud af at gå på højskole.

En af de meget få bogudgivelser med elevvurderinger stammer iøvrigt fra Vallekilde, nemlig »En højskolevinter. Elevdagbog fra provisorieårene i 1880'erne«, udgivet af Roar Skovmand i 1968.

I dette årsskrift har vi samlet en række elevbeskrivelser og -vurderinger, spændende fra sommerskolen 1906 frem til sommerskolen 1983. De fleste af bidragene er fremkommet ved, at elevforeningens bestyrelse har skrevet til gamle elever og bedt dem vurdere, hvad de fik ud af deres højskoleophold. De ældste bidrag er dog ikke skrevet her i efteråret, men stammer fra skolens 100 års jubilæum i 1965, hvor de blev sendt til elevforeningens daværende formand, Henry Hansen. De nyskrevne bidrag starter med sommeren 1913.

Frem for at søge en tematisk placering af bidragene imellem har vi valgt at bringe dem i kronologisk rækkefølge, så vi starter med to bidrag fra 1906 og arbejder os frem til det seneste højskolehold.

Det har desuden været et ofte fremført ønske, at vi

i årsskriftet skulle bringe nogle billeder fra højskolens arkiv, nogle af alle de billeder der ike blev plads til i årsskrift 1975, som netop var en »højskolebilledbog«.

redaktionen

Gymnastikopvisning 1934.

Livet fik dybere perspektiv

Der var engang en som sagde til mig: »Var det ikke noget for dig at komme på højskole«. Det vidste jeg ikke, hvad jeg skulle svare til, for jeg anede ikke, hvad en højskole var. Jeg tyggede dog lidt på det og talte lidt om det og så slog jeg til.

Så dumpede jeg da en dag ned på Vallekilde, det var et tilfælde, et træf - et lykketref. Det var en hel fremmed verden at komme til. Først var der sproget, det var en hel babelsk sprogforvirring, med alle de forskellige tungemål der lød. Det spændte fra vendelbomål til vestjysk, sønderjysk, fynsk osv., ja, der var vist ikke en landsdel som ikke var repræsenteret af de 174 elever, vi var. Det var ganske spændende at prøve at finde ud af, hvad de mente, og det blev efterhånden en hel sport for mig at forstå dem.

Et stærkt indtryk gjorde også sangen på mig. Jeg kendte nok sang og musik fra mit hjem, men det var udelukkende klassisk musik - Mozarth, Schubert, Beethoven og Mendelsohn m.fl. - havde jeg hørt, men det vi kalder folkelig fællessang, som den lød fra morgen til aften på skolen, kendte jeg ikke. De første dage havde jeg ingen højskolesangbog, jeg vidste, i min store uvidenhed, ikke at der eksisterede en sådan, og nærede ingen ønsker om at erhverve en, for der var mange mærkelige sange med så megen bragesnak, som jeg ikke forstod. Der gik dog ikke så forfærdelig mange dage, før jeg blev klar over, at jeg alligevel måtte have et eksem-

plar af den mærkelige bog - og det har jeg ikke fortrudt. Den har troligt fulgt mig siden.

En ting der slog mig var også det, at alle kendte hinanden. Når man er vokset op i en by kender man jo ikke de mennesker, man bor i hus med, men her kendte hele byen hinanden, og jeg tror ikke der fandtes en låset dør (i en by skal man nok holde sin dør låset), og hjemmene var også i anden forstand åbne. Vi elever var velkomne, og jeg tror ikke der var et hjem, som ikke på en eller anden måde var knyttet - eller følte sig knyttet - til højskolen og livet der.

Hvis nu en vil spørge: »Hvad lærte du så der«, er jeg straks i bekneb med svaret. Jeg hørte gennem foredragene meget som kastede lys over ting, som havde været dunkle og livet fik ligesom større og dybere perspektiv, det medmenneskelige ansvar gjordes os klart. Der blev aldrig prædiket direkte, men ingen var i tvivl om, hvor de mennesker, som ledede skolen, havde deres ståsted, hvad deres livssyn var, og det gjaldt for øvrigt alle medarbejdere - og det måtte uundgåeligt gøre indtryk på en ung.

Det er mit ønske, at de unge som fremefter finder vej til højskolen, må opleve det, at der kastes lys over menneskelivet, så de får mod og lyst til ret at leve det.

Marie Trier
elev sommeren 1906

Som jeg kendte det fra mit hjem

Flere af mine søskende havde været på Vallekilde højskole, og alle havde været glade for opholdet. Det var derfor ganske naturligt, at jeg i sommeren 1906 kom til Vallekilde.

Vi var 3 piger fra Vendsyssel, som rejste med toget fra Hjørring om morgenen kl. 7. Min onkel, Per Buck, modtog os i Holbæk, og derfra kørte vi med tog til Hørve, hvorfra vi gik til Vallekilde.

Jeg blev indlogeret på et tre-mandsværelse - »Den hvide stue« - og mine 2 veninder måtte dele samme seng, medens jeg dog havde eneseng.

Kl. 7.30 spiste vi morgenmad, som bestod af smørrebrød, kogt mælk eller kaffe. Efter morgensang begyndte den første egentlige time kl. 8 med foredrag af Bennike, Th. Laursen og undertiden Sigrid Trier. Derefter havde vi den næste time regning eller dansk. Til dansk var vi inddelt i 4 hold, hvor jeg havde Maren Hansen som lærer. Den sidste time før middag holdt Povl Hansen foredrag, med emner fra Danmarkshistorien, hvor jeg især husker, at han fortalte meget om Ansgar og Knud den Hellige, og i forbindelse hermed ofte benyttede sig af billederne i foredragssalen.

Vi spiste middagsmad kl. 12. Skolekosten var ganske almindelig efter datidens forhold, men man levede den gang meget spartansk i landbohjemmene set med nutidens forhold. Smørrebrødet, som vi fik om aftenen, fandt vi dog lidt tørt, og som pålæg fik vi

spegepølse og ost. De små stykker spegepølse, vi fik på smørrebrødet, kaldte nogle elever »frimærker«.

Kl. 14 begyndte timerne igen med gymnastik og derefter håndgerning og samtidig oplæsning. Om aftenen var der altid underholdning enten i foredrags-salen sammen med Bennike, eller musik og sang oppe i Hytten hos Bodil Lange. Kl. 22 skulle der være ro overalt.

Når vi skulle på udflugt, foregik det for de flestes vedkommende til fods, men enkelte elever var dog så heldige, at de ejede cykler, som de benyttede ved udfluffer. For at forkorte turen sang vi medens vi gik, og Sigrid Trier var næsten altid med os vandre-re og ledede sangen. Den første tur gik til Vejrhøj. En anden gang var vi i Jyderup skov, men denne udflugt foregik, så vidt jeg husker, med hestekøretø-ger, og vi var sammen med en anden højskole, vistnok Høng højskole.

Elevmødet var dengang - som nu - den 3. søndag i juli, men under forberedelserne til elevmødet var jeg så uheldig at falde ned fra en stige og brække et ben. De sidste 2 uger af mit højskoleophold tilbragte jeg derfor på sygestuen. Povl Hansens foredrag fik jeg dog lov at være med til, idet jeg før hans foredrag blev hentet på en bære og placeret på bænken foran Povl Hansen.

Om lærerne vil jeg nævnte, at Povl Hansen og Sigrid Trier især prægede skolen. Desuden var vi meget glade for aftenerne hos Bodil Lange. Hvert foredrag blev indledt og afsluttet med sang. I det hele taget blev der sunget meget dengang, og således sang vi ved morgenandagten 3 sange.

Hver søndag var vi i kirke, og søndag eftermiddag besøgte jeg ofte sammen med nogle veninder en slægtning, som boede i nabolaget. Søndag aften var

der gerne underholdning på skolen med lysbilleder og oplæsning ved en af lærerne.

Forholdene og tonen på skolen var helt, som jeg kendte det fra mit hjem og min omgangskreds, og derfor gled jeg helt naturligt ind i skolens liv og dens fællesskab. Det er svært at gøre sig klart, hvor stor betydning et højskoleophold har haft for én senere hen, men jeg har altid været glad for at tænke på de 3 måneder i Vallekilde.

*Kristiane Dissing
elev sommeren 1906*

Saly Högström med sine gymnaster 1884.

Elevfotografering 1910.

Der var mere end nok at samles om

Den 2. maj 1910 kl. 8 om morgenen startede vi 3 piger fra Svendborg banegård på vej til Vallekilde højskole. Det var en lang og besværlig rejse dengang, vi nåede først dertil ved 8-tiden aften. Men det var ingen kedelig rejse. Allerede på Fyn kom flere til, og lidt efter lidt da vi endelig nærmede os Hørve, skulle de allesammen dertil (vi var 200 den sommer).

Så gik det i »Flok og følge« til Vallekilde i den dejlige majaften. Jeg husker tydeligt da den ny, flotte skole dukkede op, fuldt oplyst fra kælder til kvist, da vidste jeg, at det blev en dejlig sommer.

Vi var 4 fynboer der blev installeret i »Borgerstuen«. Den var ikke ret stor, og da der var gået nogle

dage sagde Sigrid, at en godt måtte flytte til større værelse, men det ville da ingen af os. Vi blev der hele skoletiden og havde det storartet.

Alt var så moderne indrettet efter den tids forhold. Eget elektricitetsværk, eget bageri, opvaske-maskine i køkkenet, et lille sygehus med sygeplejerske hørte også til. Kosten var udmærket. Skolen havde en specialitet - Grønkålssuppe med pai. Det var en slags butterdej med frugtmos, det passede godt sammen og det holdt vi alle meget af.

Vi havde dygtige lærere: Peder Jacobsen, Bennike, Peder Buch og Bodil Lange, hun var uddannet koncertsangerinde.

Næsten hver aften samledes vi i »Hytten« hos Maren og Niels Hansen. Hyttesang, kaldte vi det, hvor Karen Nielsen spillede og Bodil sang med sin dejlige stemme, viser og sange af Hostrup, Erik Bøgh, Chr. Winther o.m.a. Det var uforglemmelige aftener.

Skønt vi var så mange var det som en stor familie - ingen følte sig tilovers eller ene. Sigrid og Povl Hansen var store personligheder og sjælen i det hele, så alting klappede uden mindste mislyd.

Søndag formiddag var vi altid i kirke og hørte Fonnesbech Wulff - den senere biskop.

Om eftermiddagen tog vi på cykletur, eller bare til »Tinghøj«, og lejrede os i græsset. Så gik det løs med diskussionerne om foredragene og alt det vi oplevede, og så sang vi af det lille røde hæfte: »Syng dig glad«, som Peder Jacobsen nylig havde udgivet som tillæg til højskolesangbogen. Det var nyere sange. En af de første vi lærte var: »Se det summer af sol over engen«. Den var dejlig. Når jeg nu hører den i radioen, ja, så er det igen maj måned og jeg er i Vallekilde.

Der har været sagt »Klosterlivet« om den tid, vi var der. Men det synes jeg slet ikke. Vi blev i høj

grad »opdraget« til et jævnt og muntært, virksomt liv på jord, som Grundtvig siger. Povl Hansen mente bare, at vi skulle samles om skolens liv i de 3 måneder. Der var også mere end nok at samles om.

Alle de gode sange vi lærte, har også betydet meget. Men Povl Hansens foredrag var det mest betydningsfulde. Han fortalte så levende om Danmarks historie, Sønderjylland 48 og 64, at vi aldrig glemte det. De åndelige foredrag var tillige alle en forkyndelse. Han talte bedre end nogen præst.

Et foredrag husker jeg tydeligt - det handlede om lykke og hele menneskelivet og sluttede med det lille vers:

Hver gang jeg råbte, jeg
vil lykken eje,
da var det som den
flyet mine veje, men
når jeg hvisket -
jeg vil lykken bringe,
da kom den til min sjæl
på englevinge.

*Ingefred D. Frederiksen
elev sommeren 1910*

Sommerudflugt til Skarriidsø 1912.

Vallekilde var intet kloster

Ved 100 års jubilæet i Vallekilde blev der af et par talere sagt om Povl Hansens skole, at det var en lukket skole, og en sagde sågar, at det var en slags kloster.

Disse ord skurrede i mine øren, og jeg vil tro, at det også har været det samme hos de (desværre få) af Povl Hansens elever, der var til stede, og dem der senere læste referaterne.

Den opfattelse havde vi elever absolut ikke, og jeg ved det fra de mange, mange samtaler vi elever havde med hverandre vinteren igennem, at vi netop følte det som som en meget fri og utvungen tilværelse. Men selvfølgelig måtte vi jo indordne os under de begrænsninger og ordensregler, som skolen bød og som vel er en absolut nødvendighed for enhver skole for at enhver af eleverne kan få et godt udbytte af opholdet.

Og hvilke regler og forbud var der så?

Ja, Povl Hansen forbød al kortspil på værelserne om aftenen. Jeg mener det var rigtigt. Hvordan ville det gå om det var tilladt? Mon de elever, der brugte det, fik ret meget ud af deres højskoleophold? Jeg tror det ikke. Og hvad ville forældrene til de unge sige, hvis de fik at vide, at det var almindeligt at de unge spillede kort til ud på aftenen. Det var ikke meningen med at de sendte dem på skolen, tilmed da størstedelen af disse unge den gang var fra landbohjem, hvor indkomsterne den gang (i begyndelsen af

1900 årene) var meget små, ville man sikkert kræve, at skolen sørgede for at de unge fik noget nyttigt ud af opholdet.

Så var der bygningen af »Baunen«, som Povl Hansen var imod. Jo, men havde han dog ikke føje grund til det. Lige uden for sin skole med 200 unge (om vinteren) - kunne han ikke nok frygte, at noget af det, der foregik dér, kunne gribe forstyrrende ind i det daglige liv på højskolen?

Hvordan var det gået med forsamlingshusene, der blev bygget i firserne og halvfemserne? Det var gået sådan, at mange af dem havde fået tilladelse til udskænkning af spiritus der førte til rene øl-orgier ved ballerne, og hvor desværre mange unge tog skade for livstid. Hvordan »Baunen« havde det i den retning ved jeg ikke.

Så var der udtalelsen om buen over indgangen til skolen. Den mindede om en klosterport. Det kan jeg ikke begribe. Jeg synes det er en meget smuk indføring i hele den facade ud mod pladsen foran skolen og øvelseshuset. Det smukkeste interiør i skolens bygninger, hvad Nyrop vel har været klar over. Det var at ønske, at øvelseshuset, der vel nu snart skal moderniseres, kunne bevare forsiden ud mod pladsen, den passer jo så afgjort sammen med det andet Nyrop skabte.

Nej, der var intet klosteragtigt ved den indgang, og i hvert fald følte vi elever det ikke sådan. Når man gik i kloster så var det for livstid og afspærret fra verden. Når eleverne gik gennem den bue så var det netop for at opleve verden, få oplysning om den, geografisk, kulturelt og åndeligt, fortalt af dygtige lærere og forstandere, og når vi gik derfra, havde vi haft en af de skønneste oplevelser i vor ungdomstid.

Hvad der blev tilbage af den lukkede skole? - Absolut intet. - Vi kom af fri vilje, vi kunne rejse derf-

ra, når vi ønskede det, hvis vi ikke syntes om forholdene. Der mødte den vinter (1910-1911) jeg var der 198, og vi var 195 da skolen sluttede.

Lørdag eftermiddag og søndag foretog vi (når vejret var til det) lange ture til fods eller på cykel ud i Odsherreds skønne omegn, der godt kan tåle at ses selv på vintertid, især sne. Vejrhøj, Høve bakker, Skarridsø og hvad der ellers er af smukke egne

Ingen lange udflugter, siger nogle. Nej, af den simple grund, at ingen af os havde penge til det. Kunne vi få klaret opholdet til skolen, så var det godt. Af en årsløn på 300 kr. kunne der ikke blive ret meget til sparekassen.

Povl Hansen holdt op med at drive håndværkerafdelingen, ja, og det var vist kun godt. Størstedelen af disse unge var egentlig kun kommet der for deres fags skyld. De tænkte bare på deres tegninger og lignende, og når vi var sammen, var det deres daglige udtalelse: Hvad skal vi dog med de foredrag, de er ingen nytte til! - og det førte uvægerligt til, at såfremt det kunne lade sig gøre, blev de borte, når det ikke lige var et foredrag der berørte deres fag. Tiden var inde til at der skulle ske en forandring.

At det var foredragene og det levende ord, der sad i højsædet på Vallekilde, var man ikke i tvivl om. Det var det hos Povl Hansen, og det fortsatte det med i Grosens tid - og fortsætter nu hos Jessen. Men skulle det ophøre, så har vi ikke længere en folkehøjskole, men en folkefagskole.

Må jeg så til sidst spørge: Når man nu kaldte Vallekilde en lukket skole - hvad blev der så af de andre, hvad skal man kalde dem? Åbne og friere skoler, hvor livet vel så levedes friere og måske uden nogen særlige ordensregler? Så vidt jeg husker var der flere af dem, der afgik ved en alt for tidlig død eller

omdannedes til fagskoler, arbejderskoler eller andet.

Vallekilde højskole har bestået i hundrede år, og er begyndt på det næste. Det var en vidunderlig oplevelse det halve år på Vallekilde, en tid vi gamle elever tit tænker på med glæde. Vi havde ikke ret mange lommepenge at bruge, men det var måske kun godt.

Nu har ungdommen masser af penge og kan bruge til forlystelser, lange rejser i udlandet og meget mere. Er man nu godt tilfreds?

Vilh. Hansen
elev i 1910-11

To københavnerpigers møde med Vallekilde højskole 1913 og 1931

Og give Gud hin milde,
at unge pigers tak,
må kranse Vallekilde
for lyset der, vi drak.

Sådan lærte fru Sigrød Trier Hansen os at synge i 1931. Det er længe siden, meget længe. Tiden er forandret siden da. Alle de lærere, som vi kendte og holdt af, er ikke mere, men stadig ligger Vallekilde der, som et kært sted. Jeg har fået lyst til at blade, dels i min dagbog fra 1931 og dels i min mors fra 1913, og skrive brudstykker af fra begge bøger. Mange læsere vil i dag undres over den tids tankegang, enkelte ældre vil måske mindes forgangne tider med glæde.

Jeg giver ordet til Ingeborg Hansen, f. 1887, gift Pjedsted 1913.

Søndag den 3. maj 1913

Min første dag på Vallekilde højskole. Jeg ankom ved 1-tiden sammen med 212 unge piger. Vi blev budt velkommen af (forstanderen og hustru) Povl Hansen og Sigrød. Derefter kom vi ind i spiselokalet, hvor vi efter at have sunget bordbøn spiste kærnemælksuppe og boller i selleri. Jeg fik tilfældig en ske at spise med, hvor der stod Ingeborg, det fandt jeg helt hyggeligt.

Efter måltidet blev vi samlede i skolestuerne, hvor vi betalte og blev indkvarteret på forskellige kamre, hvis navne var så tillokkende og hyggelige - såsom: Østerlide, Morgenrøde, Lykken, Solstrålen, Svalereden, Vesterliden og mange flere. Jeg har fået tre rigtig søde kammerater at bo sammen med, de to er fra Jylland: Marianne Petersen og Johanne Brøndum. Den tredje er en ung pige, som jeg traf på rejsen fra Holbæk til Hørve, Emilie Malling. Vi er de eneste fra København, hun er en sød og dannet ung pige. Vi er lige gamle, og hun er også forlovet og skal rimeligvis giftes til efteråret. Hendes forlovede er bygmester.

Vi fire kom til at bo på Solstrålen, et lille idyllisk værelse, syntes det os, i al sin enkelhed, hvor solen hver morgen titter ind af vinduet til os. Det ligger mod øst og har en altan lige uden for ved trappen.

Da vi havde fået anvist værelse, blev vi samlede i foredragssalen, hvor pastor Fonnesbech-Wulff bød os velkommen, og hvor han talte så kønt til os om, hvad der var det vigtigste formål for os, dette, *at lære sin Gud og sig selv at kende.*

Jeg syntes så godt om pastor Wulffs varme måde at tage imod os på. Derefter talte en lærer Bennike - og efter ham talte en professor Frederiksen om menneskenes kærlighed og godhed mod hinanden. Den mand syntes jeg straks godt om, han gjorde indtryk af at være en stor ungdomsven. Til sidst talte Povl Hansen om målet her på skolen. Jeg kan endnu ikke sige, hvad jeg syntes om den mand. Vi sang imellem hvert foredrag. Derefter havde vi en halv time til kl. 7, så skulle vi spise til aften. I den mellemtid ordnede vi vores tøj og redte senge. Efter at vi havde spist, blev vi igen samlede i foredragssalen, hvor Sigrid talte til os om husordenen her på skolen. For eksempel at kufferterne altid skulle væ-

re låsede, for ikke at friste nogen til at gå herop - og ikke at røre blomster og træer, for når nogle begyndte, ville alle, og det kunne ikke så godt gå an. Vi måtte gå alle vegne og fryde os over det, og det samme gjaldt selvfølgelig frugt. Det finder jeg også fuldstændig korrekt.

Hvis 212 unge piger begyndte at plukke blomster og bær, blev der vist ikke meget tilbage. Derefter døbte hun os (kaldte hun det) »Vallekillinger«. Hun var meget gemytlig og sød, men endnu har jeg ingen rigtig indtryk fået af hende. Da det var forbi, gik vi alle på vore værelser. Jeg skrev et kort til min egen ven, men det er vist knap læseligt, da det var halvmørkt, og der ikke var åbnet for det elektriske endnu, så jeg sendte det ikke af sted.

Ja, hermed sluttede min første dag på Vallekilde.

8/5: »Sigrid fortalte os om sin søster, Ingeborg Tri-er, hvor hjertelig god hun havde været, og hvor hun havde ofret hele sit liv for ungdommen. Hun fortalte os om, hvorledes »Hytten«, hendes hjem, står endnu den dag i dag i samme stand, som da hun levede. Hun havde ladet sit hjem indrette til et godt og hyggeligt tilflugtssted, en hytte, hvor sindet kunne finde hvile. Hver aften spiller og synger Bodil Lange, en af de kæreste af vore lærerinder, fra 9 - 10. Hun synger de dejlige »Hyttensange« for at glæde os unge og hædre Ingeborgs minde«.

13/5: »Povl Hansen holdt foredrag »om asken Ygdrasil«. Han sluttede med et smukt sagn: I Urds kilde var to dejlige svaner. Altid svømmede de omkring til den sidste store dag. Da løftede de de brede, hvide vinger og fløj op mod solen, den ene med tonerne med tak for livet, den anden med tonerne med tak for det levende håb. Det var Svanesangen«.

19/5: »Povl Hansens foredrag om Ansgars barndom og ungdom, hans opdragelse i klosteret hos de stille og alvorlige munke. Han fortalte om Ansgars frygt for døden, som han ligesom andre mennesker ikke kunne komme nogen vegne med at granske i - han talte så til os om modgangen i livet, hvorledes vi

helst helt ville gå uden om den, men at vi ikke skulle være kede af at møde noget af den, det gjorde os stærkere til at møde også livets glæder.

Når jeg skal nedskrive noget af det, Friser taler til os, så skal hjertet helst være stemt dertil. Han begyndte med at fortælle os om, hvad det er *at være*. Han læste for os det afsnit af Adam Homo, hvor hans fader har givet barnet at løse, hvad det er at være, men det kunne Adam ikke forstå, og så var det, at han spurgte sin moder. - Friser sagde, at alle rene og ædle følelser i menneskets hjerte, alt hvad de glædede sig over, som var rent og kønt, det var *at være*«.

23/5: »Middagsstunden: Jeg og mine »Solstråler« ligger i anlægget. Hvor er her dejligt at være! Og hvor er alt indrettet og ordnet hyggeligt og betænksomt for os unge. Jeg vil i dag nævne nogle af vore yndigste opholdssteder, f.eks. det dejlige skrånende anlæg til højre uden for skolen, der hvor vi i dag ligger. Så er der den dejlige store have, der hører til skolen, den frie, friske Tinghøj og Triers smukke gravsted. Ja, det er jo alt sammen noget af det køneste, man kan tænke sig, og når så dertil kommer fuglenes sang, blomsternes duft, den idylliske landsby og de ligeså idylliske lærerboliger, den storslåede udsigt og frem for alt *vores hytte*, så må man udbryde med alt, hvad der har tunge: Hvor er her dog dejligt at være!

Dejligt at være, hvor alt er ånd og liv, og hvor sjælen daglig får ny næring, hvor åndeligt og timeligt skønt kappes om at fylde en med fred og glæde. Efter foredraget om aftenen »gik vi fire Solstråler en tur til gamle Vallekilde. Vi gik kun derned, fordi vi ville ned til bageren og købe os nogle basser, for fine kager er for lidt for pengene, når det skal fylde. Af

dem køber vi kun en og så 2-øres basser for resten. Vi gik så hjem og tidlig i seng og lå og spiste vores basser med saftvand til«. (Der var dengang ikke noget, der hed aftenkaffe, og maden var spartansk).

8/7: »I aften havde vi Sigrid. Hvor er hendes foredrag fyldt med renhed og ædle følelser, hun giver os sig selv, sin egen erfaring. Hun talte om kærlighed og egenkærlighed. Kærlighed må ofre noget og tilgive alt, ellers er det kun egenkærlighed. Hun talte om mandens og kvindens kærlighed til børnene, som kunne være lige stor, men dog helt forskellig. Ligeledes fortalte hun om, hvor forskelligt hun fra begyndelsen så på Povls gerning og så nu. I de første år, når Povl sad fordybet i sine tanker, kunne hun flere gange gå gennem stuen bare for at se, om han ikke ville se på sin søde, lille kone, men det gjorde han ikke. Hvor var det dumt, tænkte hun, hun skulle i stedet gå hen og sætte sig på skødet af ham og give ham et kys, ikke bede ham om det, men give af kærlighed, så får man meget mere igen. Sådan er det nu. Nu går jeg ikke og mugger, siger Sigrid, men jeg går ind til min Povl, sætter mig på hans knæ og kysser ham, og Povl bliver jublende glad, og så kan I tro, hans foredrag bliver meget bedre.

Om aftenen var jeg til Hyttesang, hvor Bodil Lange som sædvanlig sluttede med:

God nat, god nat, om Gud det vil,
vækkes vi atter ved fuglenes spil«.

19/7: »Lørdag eftermiddag fik vi tidligere kaffe, og derefter blev vi delt i hold alle 205 unge piger. Nogle til at gøre rent og hjælpe til her og der, andre til sat pille grønærter, og atter andre til at bælge dem. Nogle til at rede høsenge til alle karle og mænd.

Kl. 5 til gymnastik på pladsen begge hold. Vi var

også i formiddags, men vi skal jo også indøves godt. Det gik ganske udmærket. Sigrid klappede i hænderne for os. Gæsterne er hele dagen strømmet ind. Kl. 9 i aften, når Jyllandstoget er kommet, skal alle gamle elever spise varm mad. Det er så velordnet alt sammen, da de nu har rejst den lange vej. Kl. 8.30 aften ude på pladsen at tage imod alle de gæster, Sigrid kom marcherende med fra aftentoget. Da alle de gamle elever var færdige med måltidet, blev vi samlet med dem i foredragssalen og sang to aftensange. Alle vi Killinger fra i år sad på trinene og i vindueskarmene og gav selvfølgelig siddeplads til de gamle Killinger. Alle vi fra i år var trængt sammen med to i de fleste senge på den blå gang. Alle kvindelige gæster på den røde og grønne gang, og alle mandlige gæster i høet, hvor der var redt med lagner. Tæpper skulle de selv medbringe«.

20/7: »Elevmødet, altid den tredje søndag i juli. Kl. 8.30 samledes vi alle nede under den store lind og spadserede med Dannebrog i spidsen op til Tinghøj, hvor vi sang nogle morgensange og hejste flaget og hilsede dem, der kom gående nede på landevejen fra morgentoget. Derefter vandrede vi til Triers grav og sang deroppe, for også at mindes ham i fællesskab på denne dag. Da vi kom tilbage var alle vi nuværende elever nede i spisestuen og hapse os en sukkermad, for at vi ikke skulle dø af sult. Morgenmåltidet var jo kl. 7, og middagen skulle først være kl. 1«.

Efter formiddagens gudstjeneste »blev der ringet til middag. I gymnastiksalen var der dækket til 600, men dog var det ikke nok, vi var henved 700, så det måtte dækkes ekstra. Måltidet varede til kl. 3. Povl Hansen, Friser, pastor Wulff, Augustinus, Vilhelm

Larsen og Peder Bukh talte, og vi sang mange, mange sange stadig væk imellem mundfuldene«.

Senere »gymnastikopvisning på pladsen. Vi fik megen klap derfor, så det var vist nok vellykket«. Om aftenen »koncert i haven. Bodil Lange sang, Augustinus og Holger og Karen Nielsen spillede, og så sang koret alt, hvad vi havde lært«.

28/7: »Min sidste fristil. Afsked:

O, Vallekilde! du gav mit liv et større værd,
du lærte mig at tro fastere, på Gud især,
du åbned for mig en livskilde skøn,
som før lå skjult som en dunkel drøm«.

Af min dagbog 1931

Det var det samme Vallekilde, jeg mødte i 1931, som jeg kendte fra mors fortælling om sit ophold i 1913. Det var en anden lærerkreds, men ugeskemaerne lignede hinanden til forveksling. Den eneste væsentlige forskel var, at mor som elev var 25, mens jeg endnu ikke var fyldt 17.

3/5: Ankomst: »Ved stationen stod gymnastiklærerinden, frk. Dalsgaard, for at hente os. Vi var kun fire med det tog. Da vi kom til skolen, blev vi modtaget af Bodil Lange, der viste os rundt på vore værelser. Der stod tøjet på »Folkvang«.

4/5: »Vi havde prøve i diktat, regning og genfortælling. Kl. 16 åbningsmøde. Først holdt Grosen foredrag om nutidens liv. Hvor er Grosen dog en prægtig mand, han forstår ungdommen, alle kan lide ham. Hans foredrag var så fængslende og med humor. Frk. Frost talte dernæst om Gösta Berlings Sagas sidste del om majorinden, der redder ham fra at dø sjæleligt. Meget smukt og varmt talte frk. Frost til os. Jeg fik det indtryk af hende, at hun ikke alene var en god og mild dame, men også karakterstærk og præget af en fast og stærk vilje. Hendes øjne er så levende og sjælfulde«.

5/5: »Dansk. Fem hold er der, jeg er hos Killemose. Han har et glimrende humor - jeg tror, vi skal ople-

ve mange dejlige timer her. Jeg var for første gang til »Hyttesang« og blev i en sådan stemning hele aftenen. Hvor er det vidunderligt at sidde og høre Bodil Lange synge. Vel er hendes stemme ikke så høj og smuk, som den sikkert har været, men hun synger med en følelse og behersker hver en lyd, der går over hendes læber«.

Til en fest digtede hun en sang, hvor to vers lyder:

Lad tiden rinde, timer gå.
alt godt skal stå!
Det ægte liv, vi levet har,
skal ej forgå.

Ja, lad os søge guldets frem
af klippens sten
og bruge, hvad vi lærte her,
i vilje ren.

10/5: »Til morgen, en halv time senere kom vi op, fik vi *ikke* havregrød, men marmelade og leverpostej i stedet. Lige efter morgensang samledes vi alle (131 piger) nede på pladsen, vi skulle med fru Sigrid rundt og se det forskellige. Først gik vi over i Solvang, hvor vi hejste flaget og sang. Jeg fik lov at holde det, mens en anden trak i snoren.

Povl Hansen stod i vinduet og så til. Fru Sigrid fortalte om Solvang, deres ungdoms hjem, hvor de har plantet hvert træ. Vi gik så ind i Hyttens have, der sang vi: »Til Himlene rækker din miskundhed, Gud«, for Niels Hansen. Vi så gartneriet og gik videre til Grønborgs hus, der sang vi: »Lysfyldt morgen, til marven kold«. Da vi havde sunget nogle vers, kom han springende ud i benklæder og skjorte og slet ikke gjort i stand. Han lignede en stor dreng i den påklædning. Grønborg var rørt over vi var kommet, og

så havde valgt netop den sang, som han holdt så meget af. Det kunne jeg tydelig se på ham. Da Grønborg havde stået lidt, begyndte han at synge med af fuld hals. Da vi var færdige, takkede han og sagde: »Det var en alt for stor ære«.

Turen gik så videre til Killemoses hus. Hans kone og to små børn stod uden for. Vi sang: »Du danske mand af al din magt«, men han kom ikke ud, han var ikke stået op. Skuffelsen var stor. Han kunne godt være kommet i den bare skjorte.

Turen gik videre til det sted, hvor skolen var be-

gyndt. Der fortalte fru Sigrid om sin mor og far. Han stammede fra en jødefamilie. Hvor var det smukt, at Triers mor lovede Gud, at hun ville tjene Herren, hvis hun fik en søn, og da hun fik ham, priste hun Gud, og hele familien lod sig døbe. Vi gik videre til præstegården. Der fortalte hun så smukt om Trier og hans ven, der sammen bad til Gud, om Trier måtte begynde sin gerning her i Vallekilde, og om det måtte være et tegn, hvis de bad en bonde om jord, og han svarede ja, skulle Trier begynde her, og hvis det blev nej, så et andet sted. Men bonden svarede ja uden betænkning. Så vidste Trier, at det ja kom fra Gud, og han takkede.

Vi kom til Triers grav, der fortalte hun om hans to unge hustruer, der døde så hurtigt. På Tinghøj og Egebjerg var vi. Hvert sted fortalte fru Sigrid smukt om det.

Vi sluttede ved Triers mindesmærke, hvor foden er en Bethlehemssten. Der står på forsiden: Ikke os, Herre, ikke os, men dit navn giver æren. På sydsiden: Ordet han førte, båret af tro, glødet af ånd, søgte og fandt unge hjerter. Nordsiden: Skolen for livet tjente han tro. Bagsiden: Jeg kom fra Bethlehems bjerge, for her dit minde at hædre, du søn af Israels stamme.

Oven over har Joakim Skovgaard hugget en buste af Trier, der ser over mod den gamle foredragssal.

Efter denne minderige tur på 3½ time var vi godt sultne. Da vi kom ned i spisestuen dampede den varme oksekødssuppe på bordet. Ih, hvor var den fin med det lækreste kød- og melboller, gulerødder og kold ris til. Efter suppen oksekød i peberrodsovs«.

11/5: »Bim, bam, bim, bam. Klokkerne ringer syv. Vi må ud af fjerene i en fart. Den store klokke vækker os. Der står på den:

Her op mig bar de unge,
her vil min sang jeg sjunge,
og når min tone gjalder,
det er på dem, jeg kalder«.

12/5: »Så ringede »Filisteren« til aftensmad, og vi måtte bryde op«.

13/5: »Vi var på Vejrhøj. Povl Hansen fortalte om Dragsholm slot. Vi gik bagefter ind i skoven og legede »Tre mand høj« og andre morsomme lege. Grosen snoede sig som en ål, med de lange ben kunne han springe over 2 - 3 m, og Killemose så komisk ud i hvid skjorte og sportsbenklæder, med kæp i hånden sprang han rundt. Grønborg lignede en yngling på 18 år med det store, lyse hår strøget tilbage og et stort smil over ansigtet«.

15/5: »Killemoses foredrag var aldeles glimrende. Han gik fulstændig op i det, som om han selv stod på Skamlingsbanken den 4. juli 1844 eller på Sønderjyllands grænse. Det var så fængslende, at jeg måtte passe på ikke at sidde med åben mund og stirre alt for meget på ham«.

Grosen var og blev vor fader. Om det var Jakob Knudsen eller Bjørnstjerne Bjørnson, Holberg, bøndernes kår og stavnsbåndet, om det var Oehenschläger, Carsten Hauch, Adam Homo, Faust eller Morten Luther, Grundtvigs syn og tanker om det folkelige og kristelige, eller hvad det ellers var han tog fat på - lige fængslende og med humør. »Åh, hvor er Grosen en prægtig mand, alle kan lide ham, der er en tryghedsfølelse i hans nærhed«.

17/5: »Grosen var ikke hjemme - til møde på Fyn. Vi savnede ham alle, der var en underlig tomhed og

uhygge over hele skolen. Hans muntre vittigheder hørtes ikke ved middagsbordet - hans venlige nik, når han gik forbi os, savnede vi også.

Kl. 19.30 underholdning. Først sang Bodil Lange nogle norske sange, det var jo Norges grundlovsdag. Derefter spillede orkesteret. Der var imidlertid trukket op til et frygteligt uvejr. Mægtige lyn fór hen over himlen. Der gik et sus gennem hele forsamlingen for hvert lyn. Jeg var meget optaget af den smukke musik, så i begyndelsen tænke jeg ikke på uvejret. Men jeg så Killemosen se ud ad vinduet, hver gang de havde sluttet et nummer. Han hviskede noget til Grønberg, og de så begge ud. Jeg kunne se på deres ansigter, at det var slemt. Pludselig slog den tanke ned i mig: Hvis lynet ramte disse prægtige mænd, åh, nej, det var umuligt. Jeg bad en stille bøn for disse to mænd, som jeg sætter overmåde højt. Jeg tænkte kun på dem, men de havde nok andre tanker. Killemosen tænkte nok på sin kone og børn derhjemme, og Grønbergs børn var helt alene hjemme. Jeg så hen på fru Grønberg. Hun spillede ligbleg med en bæven om munden. Stakkels hende, hun tænkte kun på børnene.

Vejret blev værre og værre, men de fortsatte med musikken og 4-stemmig sang, Grønberg, hans kone, Karen og Holger Nielsen.

Pludselig et mægtigt lyn og et frygteligt spektakel. Det slog ned. Et sekund var der fuldstændig tavshed og bagefter små skrig rundt omkring fra eleverne. Jeg følte, som blodet løb fra hjertet. Jeg så Grønberg og hans kone styrte ud og Killemosen bagefter. Mange ville ud, men Grønberg holdt dem tilbage og sagde, det var ikke her, men lige ved siden af. Åh, Gud, måtte de dog skånes for den sorg, at det havde ramt deres kære.

Og Grosen var ikke hjemme, for bare et ord fra

hans mund ville med det samme have givet tryghed. Jeg kunne ikke sige et ord, stod ude i buegangen og spejdede efter Grønborg. Åh, der kom han, sjaskvåd, tilbage. Der steg en glæde op i brystet, der var ikke sket noget, og der kom også Killemosen. Han havde givet sig tid til at tage en regnfrakke på. Vi flokkedes om ham. Han trøstede på sin drillende måde: Lynet kan ikke slå ned i skolen, og hvis det gør det, kan den ikke brænde. Vi kunne jo for sikkerheds skyld lægge et par galocher på dynen i nat, sagde han og lo. Der var rart bag hans brede ryg, jeg måtte lige føle på spidsen af hans bælte. Aftenen sluttede med kaffe og sang. Det satte humøret op igen. Jeg var nede på Egebjerg senere og så det brændte flere steder.

19/5: »Vi var ude at luge mælkebøtter op«. (Bevæbnede med kniven, som vi havde brugt til spisning). Engang i maj var det også, at alle 131 piger stillede op tæt ved siden af hinanden ved den ene ende af en nysået græsplæne, hvorefter vi langsomt bevægede os fremad, idet vi som en tromle stampede hele plænen til.

24/5: **Pinsemorgen:** »Kl. 2.30 stod jeg op og gik sammen med Karen Nørregaard til Vejrhøj. Der var vi 3.45. Der var foruden os 16 piger, der var cyklet derud, men Karen havde lovet at følges med mig, der ingen cykel havde. Det var den smukkeste tur, jeg har gået i mit liv. Det var tusmørke, da vi gik hjemmefra, og der lå en tåge over hele landskabet. Nede ved mosen måtte vi standse for at se: Der dansede virkelig elverpiger. Først i vild dans, så helt roligt. Jeg blev draget af dem med en underlig magt. Hvis jeg havde været alene, var jeg gået lige ud i mosen til dem. Der var noget hemmelighedsfuldt over hele

naturen. En mild, krydret duft slog os i møde. Pludselig blev tavsheden brudt af en nattergal, der slog sine triller, en berusende musik. Nu kom en kukker, og efterhånden vågnede alle fuglene og stemte i. Det var en frydesang her, der ikke findes mange til - og så her ude over den duftende mark.

Vi nåede Vejrhøj trætte, men glade og berigede, fem minutter før solen stod op. Et dejligt syn. Først kom en lille halvkugle frem på himlen, den blev større og større. Først var den rød, så gul og til sidst hvid, så blændende, at vi måtte tage øjnene til os. Mægtige stråler favnede hele jorden. »I al sin glans nu stråler solen«, sang vi. Derefter »Solen ler så godt og mildt«, »Lysfyldt morgen« og »Nu springer våren af sin seng«. Aldrig har sangen klinget så højtidstidsfuldt som i denne smukke morgen - for mig da. Der var liv og lykke over den. Da vi en stund havde betragtet den strålende sol, kørte cyklisterne, og Karen og jeg satte os og spiste lidt medbragte kiks, inden vi plukkede blomster og derpå begav os på hjemturen. Klokken var fem, vi havde god tid, nåede hjem og fik gjort os i stand inden morgenmaden.

Eftermiddagen tilbragte jeg med læsning i haven, som er et lille paradis. Der er ingen steder på jorden, der kan være smukkere end her, altid kunne jeg blive her, hvordan skal jeg dog skilles fra dette. Hvis jeg tænker derpå, kommer jeg til at græde. Jeg føler mig bundet hertil med liv og sjæl, haven står også klædt i sin skønneste pinsedragt. jeg skulle have haft en hvid kjole til sådan en dag. Grosen sagde forleden: Til pinse bør alle klædes i hvidt. Grosen var ikke til underholdning og kaffe, for fru Grosen havde fået et tilbagefald. Hun har været meget syg hele sommeren. Da Grosen kom ned, var han meget bleg. Han er ellers så tapper og glad for ikke at gøre os kede af det. Han strammer sig op, gør alt for at

more os. Jeg beundrer ham, at han kan lege, le og pjanke, når man ved, hvor meget han holder af sin kone og lider under hendes sygdom«.

4/6: Tur til Odden. »Kl. 19.30 nåede vi Stenstrup. Højby ungdomsforening gav kaffe i forsamlingshuset. Vi sang mange sange, for eksempel »Jeg elsker, oh storm«. Den passede lige til det mægtige stormvejr uden for. Grosen holdt foredrag om »Forventningernes tid«. Barndommen og manddomstiden leves i nuet, men ungdommen i forventning«. Efter privat indkvartering om natten »kørte vi videre til Sjællands Odde, så Willemoes grav og var inde i kirken og sang: Se, nu stiger solen af havets skød - og De snekker mødtes i kvæld på hav. Vi kørte videre og nåede Odden kl. 13.30. Der slog vi os ned på sletten og indtog de 1000 stk. medbragte smørrebrød og sodavand.

Det var morsomt at stå på Sjællands yderste spids. Nogle piger var i vandet, medens vi andre samlede sten. Jeg fandt en køn sten, jeg kunne bruge til brevpreser. Det var en meget smuk tur tilbage til Stenstrup, hvor vi var inviteret til kaffe. Vi nåede hjem kl. 18 og fik varm mad, der smagte dejligt oven på turen. Om aftenen var der underholdning og kaffe. Grønborg og Hans Trier læste »En nat i Roskilde« og sang mange, gamle komiske viser«.

7/6: »Jeg ventede dem alle hjemmefra i dag, så jeg gik ikke til sanglege om formiddagen, men da de ikke var kommet kl. 11, ville jeg dog ikke lade oplæsningen af Killemose gå fra mig. Først 10 minutter før spisetid kom de. Det var morsomt at se dem igen. De blev alle beundret af mine kammerater. »Hvor er de små dog søde«, og »sikken et par dejlige fletninger«. En syntes at mor lignede en præstefru,

og at far var digter eller sådan. »Han kan umulig være landmand«, var der flere, der sagde«.

25/6: »Grønborgs foredrag: Børneopdragelse. Jeg er fuldstændig enig med ham i de nye tanker om »Den frie skole«. Der var ellers stor ballade efter foredraget. Vi kom næsten op at skændes til sidst en stor del af os. Næsten alle var mod Grønborg«.

I et senere foredrag sagde han: »Når vi blev spredt rundt omkring, skulle vi bringe sangen med. Den ville være til velsignelse for menneskene, styrke og vederkvæge os, hjælpe os i nød og ophøje os i glæde. Vi skulle bringe de nye melodier frem, hvor vi kom hem, fordi de er så smukke, og fordi der i dem ligger noget af det, de unge søger efter, og som de ikke kan finde i de gamle melodier. De hører ikke vor tid til, vi forstår dem ikke, som de gamle forstår dem, og de forstår ikke vores. Sangen vil dø i folkemunde, hvis den ikke blive fornyet, så den kan forstås af nutiden. Kommer den først frem og bliver forstået af os unge, vil den løfte sig som en mægtig bølge og bruse frem med en vældig kraft og bringe lykken med sig«.

4/7: »Jeg var på Dragsholm på cykel sammen med Karen N. Vi fik en prægtig buket valmuer og kornblomster med hjem til at pynte med til aften. De kom til at stå i en meget stor krukke på klaveret. Vi havde »rejsegilde« for fru Grosen, fordi det var første gang, vi så hende. Hun var lige kommet over sin svære sygdom. Festen bestod af bal. Mange af karlene fra vinteren kom her.

Kl. 8 begyndte vi straks på ballet i gymnastiksalen. Musikken bestod af klaver, violin og fløjte, og mine blomster prydede klaveret, der stod midt på gulvet. Vi dansede til kl. 10, så blev der spillet en

march, og vi gik ned til kaffe med dejlige lagkager. Bordene havde Bodil Lange pyntet smukt med markblomster. Det gik rigtigt løs, da vi kom ind til dansen igen. Jeg var ikke af gulvet en eneste gang.

Der var rift om lærerne. De havde ikke fred et øjeblik. Killemose sloges de om. Jeg fik dog en sidste dans med ham. Kl. 12 holdt det op, og vi spadse-rede måneskinstur i havens dunkle gange, to og to. Det var herligt at føle sin ungdoms hede blod rulle raskere i årerne«.

31/7: »Kl. 3 vågnede jeg og stod op for at sige farvel til dem, der skulle rejse nu. Vi gjorde værelset rent og bar kufferter ud. Nu stod det dér tomt og uhyggeligt tilbage. Farvel, »Folkvang«, og tak for de mange dejlige timer, vi har tilbragt her. Vi forlod det og gik ned i haven. Vi fik jo tid til at sige farvel til mange, men det var frygtelig svært at være de sidste. Jeg følte det knugende, da vi gik op over bakken, vendte os og så for sidste gang skolen.

Det skønne, dejlige liv, der var levet, var der ikke det mindste af tilbage. Den ellers så levende skole, der fra morgen til aften var fyldt med solskin, liv og leg, lå nu tom og kold tilbage. Farvel, Vallekilde, farvel og tak. Det er det eneste, jeg kan give dig. Min inderlige tak for sommeren.

Så fløjtede toget, og vi gled bort - bort. Vallekilde lå for mig i en tåge af minder. I tankerne så jeg skolen ligge som en altid solbeskinnet plet.

Farvel, farvel og på gensyn, vi ses nok igen«.

*Elisabeth Pjedsted
elev sommeren 1931*

Sommerelever spiller kurvebold ca. 1911.

En minderune

I mit hjem var vi ikke ukendt med højskoleverdenen. Min far var to vintre på højskole, først Vester Skerninge (nu Ollerup), senere på Vallekilde 1883. Min mor en sommer på Vester Skerninge. De blev gift 8. april 1884. De overtog et lille forsømt husmandsbrug her i Lumby sogn, det blev i årenes løb mere og mere omdannet til gartneri. Vi var en stor børneflokk, men vi var efterhånden med til mange møder, både i sognet her, men også til store møder i Odense (ca. 7 km herfra).

Vi gik alle i Stige Friskole. Mine forældre var med da Odense Valgmenighed blev stiftet i 1883, så vi har altid hørt til der. Vi var syv søskende, som alle kom på højskole, men da vi voksede op under gode, men meget frie og selvstændige forhold, valgte vi selv hvilken skole vi ville opleve. Det blev til syv forskellige. Jeg er den yngste i flokken, men jeg er lykkelig for, at mit valg blev Vallekilde.

Sammen med flere fynboer kom jeg til Vallekilde den 3. november 1919. Vi rejste fra Odense før det var lyst. Vi kom til Hørve efter det var blevet mørkt. Med Uffe Grosen i spidsen travede vi til Vallekilde. Grosen gik hurtigt, så det kneb for vi trätte ungersvende at følge med. Jeg var og er stadig meget taknemmelig for den vinter på Vallekilde. Jeg har hjemsøgt skolen og de skiftende ledere, samt en del af omegnens beboere mange, mange gange. Jeg har slet ikke kunnet undvære disse besøg.

Højskoleopholdet blev for mig en så vældig oplevelse, at jeg fik lyst til virkelig at bruge de evner, jeg havde fået tildelt. Mit ønske er, at højskolen stadig må give de unge det livssyn, som har hjulpet os igennem mange kriser og givet os mod på, at være med til at løse opgaver, der har mødt os igennem de mange år.

Gamle professor H. C. Frederiksen, som endnu var lærer ved højskolen den vinter, jeg var der, har skrevet et vidunderligt juledigt. Et vers fra dette vil jeg gerne slutte med.

Did mange milde øjne har lyst mig på vej
 og mange klare stjerner har tindret over mig
 og mange søde småbørn har taget
 mig ved hånd
 og lånt mig deres vinger og løst mine bånd.

Svend Larsen
Elev 1919-20

Højskolen og Korskirken

Jeg har så mange gode minder, efter at jeg tjente og opholdt mig i og omkring Vallekilde fra november 1919 til maj 1926. Bortset fra to vintre, én som soldat og én hos N. Buch i Ollerup. Sommeren 1923 tjente jeg anden gang hos Hans Trier, og det var måske anledningen til, at jeg blev den første elev Uffe Grosen indskrev i hans forstandertid. Anna og Uffe Grosen overtog højskolen og begyndte til november dette år.

Efter en skøn og rig oplevelse en sådan vinter og med delingsføreruddannelse ved Kr. Killemose, fæstede Grosen mig til at passe haven og det udendørs arbejde ved skolen. Kathrine, min kone, blev min medtjener, som den der havde ansvaret i køkkenet. Med pladser jeg havde på »Svendsbjerg« og »Jomsborg« i Sørslev, blev det til nogen af mine lærerigeste og bedste år. Kathrine og jeg tænker ofte på vore unge år i Vallekilde. Hvad vi så hørte og lærte på skolen, og af de mennesker, vi mødte i Vallekilde.

Her må vi have lov til at nævne »Valgmenigheden«, som for os står som to ting der hører sammen - højskolen og Korskirken. Vallekilde står for os som et åndscenter vi fik lov at øse og leve af i de år, vi tilbragte der, og minderne derom har været os til stor glæde og livsværdi for os i vort 56 års giftermål.

Kathrine er født her i Vesthimmerland og her boede vi os i 1927 på en lille gård, »Bjergvang« kaldte vi den, da den ligger nær »Gattrup Bjerger« lidt

nord for Farsø, Thit og Johannes V. Jensens fødeby. Hvor vi sammen med vore 5 børn har haft et godt og lykkeligt hjem. Tre af vore børn og en svigerdatter har i årenes løb været elever på Vallekilde. Så Vallekilde højskole har haft en stor plads i vore hjerter, og har det stadig.

Omend vore højskoler vel nok har forandret sig meget gennem tiderne, tror vi aldrig der har været mere trang og brug for dem end nu i 200 året for Grundtvig.

Hans Pedersen
Elev 1923-24

Noget der lever

Et højskoleophold, som vi oplevede det i 30'erne, kan ikke gøres op i tal og beviser, for det var noget, der levede - og stadig lever - inde i os, når vi tænker tilbage.

De fleste af os kom fra arbejde i huse, have og mark, så opholdet blev for det første som en dejlig ferie fra det daglige slid, og vi var indstillet på at høre og lære om livet i stort som i småt.

At vi startede dagen med morgensang, glemmer vi aldrig - det var en dejlig begyndelse på dagen. Vi sang også før hver enkelt times begyndelse, og det i forbindelse med sangtimer gjorde, at vi lærte en masse sange og salmer, vi kendte lidt til i forvejen. Det har vi haft meget glæde af gennem årene.

Kan man forklare den begejstring der gennemstrømmede os, når vi efter gymnastikken marcherede ud af salen, eller den følelse af fælleskab, der fyldte os, når vi mødtes i foredragssalen.

Uvilkårligt lærte man på skolen, at visse ting sagde og gjorde man ikke - der var ingen forbud. Måske var det lærerne, der gennem liv og virke ubevidst påvirkede os.

En stor forskel mellem os fra dengang og så nutidens elever er nok, at vi kom for at høre og lære. De unge nu kommer for at blive sat i gang med et eller andet arbejde, eller for at blive beskæftiget en tid.

For mig at se har højskolen den store opgave at lære eleverne at værne dansk sprog og kultur. Der-

for kan det gøre ondt, når man på højskoler skal opleve, at lærerne bruger latrinsprog og bandeord i foredrag. Så ringe tror jeg ikke om de unge, at der skal tales i det sprog, for at de hører. Det skulle gerne være lærerne, der præger højskoleatmosfæren og skaber dens ånd.

Højskolen i dag må have gode chancer for at påvirke eller øve god gerning, idet den har tag i en bred del af befolkningen, og jeg vil tro, at højskoleelever med den store aldersforskel, der er i holdene, kan få meget godt og udbytterigt ud af opholdet, når de rigtige rammer og lærere er til stede.

Gudrun Beck

Elev 1930

Ordensregler for Vallekilde højskole vinteren 1931-32

1. For uorden og slagsmål i skolestuer og foredragssal bødes ..... 10 øre
2. Forbud mod tobaksrygning i foredragssal, læsestue, billedsal, spise-stue og gymnastiksalen.
I den lille skolestue og hjørnestue er der forbud til kl. 12.00 alle søgnedage. For overtrædelse bødes der ..... 25 øre
3. For henkastning af affald udenfor de dertil bestemte kasser i skolestuer bødes der ..... 10 øre
4. For henkastning af tændstikker, papir o.l. på pladsen foran skolens hovedbygning bødes der ..... 5 øre
5. For at bruge en anden mands ejendele uden ejerens tilladelse ..... 25 øre
6. For at bruge en anden mands udgangsfodtøj eller cykle uden tilladelse ..... 1 kr.
7. Fodtøj som bruges ude må ikke bruges i gymnastiksalen, for overtrædelse bødes ..... 10 øre
8. Uro på gangene efter kl. 22.30 ..... 50 øre
9. Disse regler er gældende indtil andre er vedtaget af en på lovlig måde indvarslet generalforsamling.

10. Ny generalforsamling kan forlanges afholdt og nyt udvalg vælges når mindst 20 mand indsender en med underskrift forsynet begæring herom til ordensudvalget.

*Vedtaget den 3. december 1931
eleverne*

Fra væveskolen.

Flere generationer på Vallekilde

Mit første møde med Vallekilde højskole fandt, så vidt jeg husker, sted, da jeg var en 12 - 13 år. Sammen med min far cyklede jeg til efterårsmøde fra Sdr. Asmindrup, en mils vej syd for Holbæk. Fra det tidspunkt har det nok »ligget i luften«, at jeg skulle på højskole der. Det var der også tradition for.

Min mormor fra Vrejlev i Vendsyssel var elev i Triers tid, 1878. Min mor fulgte i et par ældre brødres spor i 1910, og min far var elev allerede 1896-97. Svaret på min fars indmeldelse skrev Povl Hansen på en trykt meddelelse. Af denne fremgår det, at betalingen for vinteren var 150 kr., med mindre man ønskede »sovekammer i lærer Peder Bukhs hus Nørre Jylland«, for dette skulle der betales 1 eller 1½ kr. ekstra om måneden. »Nørre Jylland« var det senere højskolehjem. Endvidere står der, at »sængklæder til mindst en halv seng må medbringes«. Når man kunne klare sig med så lidt, var det af den enkle årsag, at der var to om hver seng.

Min svigerfar kom sent om aftenen samme år til Vallekilde efter at have gået dertil fra Jyderup station, hvorfra han var kommet fra Vejle. Han fortæller, at da han præsenterede sig for Povl Hansen for at få anvist værelse, pegede denne med et lunt smil på en nys ankommet elev, som var mindst et hoved højere end min svigerfar, idet han sagde, at de to kunne der vist blive et godt par ud af. Det blev der. De delte seng hele vinteren og blev gode venner.

Et af de første år i dette århundrede deltog min far i et af de månedskursus til uddannelse som delingsførere og skydeinstruktører, som De danske Skytteforeninger havde afholdt i Vallekilde siden 1897. For min far og mit hjem fik højskoleophold og lederuddannelse varige følger. Fra min barndom husker jeg, at far, iført frakke, hue og lange støvler, tog afsked om aftenen for at begive sig til fods over mark, gennem skov og ad landevej 3 - 4 km til Kongstrup forsamlingshus for at deltage i møde i ungdoms- eller foredragsforening. Samme sted havde han ledet gymnastik og skydning i flere år.

Af et par notesbøger fra 1908-09 fremgår det, at han var en flittig deltager i det fritidsarbejde, som optog ham. Han deltog i delingsførermøder og var med til landsskyttestævne i Silkeborg 1908, hvor han var gymnast på et hold fra Holbæk amt. I januar 1908 var han med til at stifte en afdeling af landsforeningen Gymnastisk Selskab sammen med Johan Brydegaard, som var gymnastiklærer i Vallekilde 1893-1921, og Signe Bentsen, datter af Andreas Bentsen og gymnastiklærer for sommerpigerne 1908 og 1909. Senere blev hun min madmor, da jeg tjente hos hende og hendes mand, Jens Nordgaard i Asnæs et år 1931-32.

Omtrent samtidig med, at jeg første gang var i Vallekilde, begyndte jeg at gå til gymnastik. Jeg husker tydeligt, at før dette skete, var jeg med far til gymnastikopvisning for at se, hvad der foregik. Det som gjorde størst indtryk på mig, var et mandsholds opvisning iført hvide skjorter og lange hvide benklæder. Deres gymnastik var den samme som 25 år tidligere med fodflytninger, kropsvridninger med hænderne på hofterne osv. Niels Bukhs gymnastik var ikke indført på dette hold. Det var den derimod

på det drengehold, som jeg gik på i Sdr. Jernløse Gymnastikforening i Vommevad forsamlingshus, hvor vi havde en OD'er som leder. Det var så inspirerende, at jeg brugte mange timer på behændighedsøvelser, bl.a. kraftspring på én arm eller med en kort stok som understøttelse. Til øvelse i flik-flak var en ordentlige dyng tækkehalm udmærket, selv om det undertiden medførte stivhed i nakken. Det var også her jeg lærte at gå i takt til »Det er så godt at ha' ryggen ret«, »Modig ungdom, ingen vege sjæle«, »Stræk din fod, fremad, frem med frejdigt mod« og flere andre. Redskabsøvelser blev også flittigt øvet på skolens legeplads, hvor der var ribber og bomme. Gymnastik i skolen var en sjælden foreteelse - og kun om sommeren.

Gymnastik blev en del af min tilværelse. Jeg gik ikke blot til gymnastik, da jeg tjente i Asnæs, men forsøgte mig på et elitehold, som under ledelse af en af Niels Bukhs japangymnaster trænede til deltagelse i en gymnastiklejr i Sverige sommeren 1932. Med på holdet var Hans Trier Hansen og Ib Trier fra »Sekshøj«. Jeg blev vraget i slutspurten.

Da jeg blev elev i Vallekilde vinteren 1932-33, var det en selvfølge, at jeg skulle have delingsføreruddannelse. Gymnastikken under Killemoses ildfulde ledelse, altid indledt og afsluttet med en sang, var hver gang en oplevelse. Undervisningen i kommandøvelse, anatomi, gymnastikteori og udarbejdelsen af dagsøvelser var spændende, og Killemoses opfattelse af gymnastik og dens betydning satte varige spor. Vi må have haft godt vejr i marts, for nogle af gymnastiktimerne foregik i haven.

Killemoses foredrag om Grønland, hvor han havde været to gange, var højaktuelle på grund af striden med Norge, og han gik med liv og sjæl op i emnet. Det samme gjaldt beretningerne om nationali-

tetskampen i Sønderjylland; hvis deltagere kom til at stå levende for vore øjne. I en studiekreds hos ham beskæftigede vi os med marxismens teori og praksis i femårsplanerne i Rusland, og emnet optog mig ikke mindst, fordi en af mine bedste kammerater var marxist. Det fik så stor indflydelse på mig, at det vakte bekymring i familien.

Foredragene vejede tungt på skemaet dengang. To hver formiddag og et nogle eftermiddage. Størst indtryk gjorde Adia Frosts, som bl.a. handlede om værker af Selma Lagerlöf og Henrik Pontoppidan. Uffe Grosens skikkelse står levende for mig, hvad enten han stod på trappen til sit kontor i hjørnestuen under morgensangen eller på talerstolen i foredragssalen. Hvad han talte om, erindrings jeg ikke, selv om senere erfaringer har belært mig derom.

Derimod glemmer jeg aldrig alle de sange, vi lærte. Vi sang i alle timerne, og mine følelser derved lever endnu. Havde man ikke haft andet udbytte af højskoleopholdet, så ville det at have lært højskolesangbogen at kende, være alle pengene værd. Sangkor havde vi også under Tage Dybkjærs ledelse, og talrige var de gange vi bidrog med numre til lørdagsunderholdningerne, hvor lærerne bistået af brødrene Riis spillede, eller hvor diskussionerne om aktuelle emner satte sindene i bevægelse. Ikke mindst spændende blev det, hvis Frost og Killemoser kom i gang, for de var både engagerede og uenige.

Dansktimerne hos Frost i Billedsalen var et kapitel helt for sig. Diktater og læsning af omhyggeligt udvalgt litteratur. Samtalerne og samværet satte dybe spor. Og så skrev vi stile om emner, vi havde drøftet eller hørt om i foredrag. Det var om pressen, Kammeratskab, Hvad forstår man ved Gud?, Norge og nordmændene, Folkeforbundstanken og folkeforbundet. Når jeg i en stil om den legemlige opdragel-

ses betydning kunne skrive: »Filosofferne sagde (om atleterne), at deres sjælelige evner tog af i samme grad, som deres legemlige kræfter tog til«, var det jo Killemoses stemme man hørte.

Oplevelser sammen med kammeraterne, ikke mindst dem jeg var på danskhold sammen med, på ture og i fritiden prægede osgå sindet. Viktor Hugo, som stod på hænderne øverst oppe i møllen, glemmes ikke. Det gør heller ikke aftenerne i lærernes hjem, som gæstfrit blev åbnet for os i større eller mindre hold. Hvordan lærerne egentlig overkom, hvad de gjorde, har man senere kunnet fundere over. De var der jo altid.

Allerede før jeg forlod Vallekilde, var min fremtidige bane ved at blive afstukket. Takket være Kille-mose blev jeg i august optaget på Statens Gymna-stikinstituts et-årige kursus, og det år blev et af mit livs store oplevelser. Jeg havde tidligere villet læse, og nu lykkedes det.

Derfra gik vejen over K.F.U.M.s seminarium i København til et skolearbejde, der først sluttede for to år siden på Vestergårdsskolen i Viby ved Århus, hvor jeg var inspektør i 18 år. Tilværelsen havde så-mænd ellers været omskiftelig nok:

Fra Gentofte kommune - et år ledede jeg om efter-middagen delingsføreruddannelsen på Grundtvigs højskole - til Den jyske Idrætsskole i Vejle og Try folkehøjskole, hvor jeg også begge steder ledede de-lingsføreruddannelse. Senere 9 år på realskolen i Tranebjerg på Samsø og derfra til Hørsholm kom-mune i 6 år. Højskolen gled i baggrunden, men for-bindelsen med den blev aldrig tabt, og arbejdet med gymnastik og idræt har spillet en væsentlig rolle så-vel i skolen som i foreningsliv.

Mange højskoler er besøgt i tidens løb i den ene el-ler anden anledning, men stærkest i mindet står Val-

lekilde, hvor jeg også på romantisk vis stiftede det første bekendtskab med min kone, Elisabeth Pjedsted, under et af havens store træer, da vi hørte foredrag under elevmødet i 1937.

Hvad kan man så ønske sig mere!

Eilif Salomonsen

Elev 1932-33

Fra »Hytten« hos Ingeborg og Niels Hansen 1897.

Højskole i trediveerne og firserne

Når jeg på grund af min høje alder skal prøve at trække forskellen mellem højskoleophold for 48 år siden til i dag frem, synes jeg, det væsentlige den gang, stadig optager en stor plads. Glæden ved at være så mange sammen, optaget af forskellige gøremål, men mødt med en tillid af både lærerne og kammerater. Uddannelsesniveaueet er dog meget mere forskelligt i dag, end det var for små 50 år siden.

Det var forskelle jeg skulle beskæftige mig med!

Vi ankom 100 piger - mest fra landet. Vi var alle mellem 19 og 25 år, tror jeg. De 95 procent af os var kommet ud af skolen som 14-årige, og havde i tiden derefter været beskæftiget med husligt arbejde, enten i hjemmet eller som tjenestepiger. De fleste på landet, men også bymennesker havde brug for hjælp til at gøre rent, passe børn, lave mad og tæppe af sengene for herskabet, så de uden besvær kunne komme i deres senge efter endt dagværk.

Selvfølgelig var det at komme på højskole en oase i hverdagen. Vi følte os meget privilegeret. Ingen af os satte nogen siden? - ved hverken undervisningsformer eller hvad der blev os fortalt. Vi var meget autoritetstro, så jeg tror vi var en meget let flok at undervise.

Det hverken at skulle gøre rent, lave mad eller vaskes op, var noget meget væsentligt for os.

Jeg blev meget forbavset over slet ikke at kunne

huske, hverken hvad vi blev undervist i, eller hvilke foredrag vi hørte, men at der var flere daglig, tror jeg helt bestemt. Jeg er bange for, de har passeret gennem min hjerne, uden at sætte særlige spor.

At vi piger sagtens kunne lære på 3 måneder, det drenge var 5 måneder om, fandt vi ganske selvfølgelig. Vi havde jo brødre og vidste de var lidt mere tungnemme.

Først på mit højskoleophold i år erfarer jeg, at vi både havde regning og dansk, men vi kan ikke have fået ret megen kritik, for så ville jeg have husket det. Jeg har mødt megen hån af lærerne for min dårlige bogstavering, så det er noget af det, jeg har båret med mig hele livet. Og det ville jeg - trods dårlig hukommelse - bestemt have husket.

Jeg tror det er én af højskolens vigtigste opgaver ikke at fokusere på elevernes mangler, men på deres væsentlige sider og give selvtilliden en chance. For uden den, er ingen af os ret meget værd.

Alt i alt var det en lys og glad tid, de 3 måneder på Vallekilde. Vi sang meget, lo og snakkede meget, dansede folkedans og lavede megen gymnastik. Vi fik gymnastiklederuddannelse.

Maden var uden tvivl god, og spisestuen var som i dag. Dog savner jeg bænkene ved bordene, som vi måtte kravle over. Det var ikke »tag selv borde«, vi blev serveret for, og vi havde faste pladser. Ved de fleste borde sad en lærer for bordenden. Den eneste servering jeg husker særlig tydeligt, var en formiddags mellemmad, der bestod af rugbrød med sukker på. Den fik vi serveret i gården, medens lærerne var samlede hos Anna og Uffe Grosen til formiddagskaffe med snak om problemer og diskussion om dagens gerninger. Der fik vi tit besøg af Karen og Vagn Grosen, de fik nok ikke helt så spændende mad derhjemme.

Så var det i år 1983.

Det var en dejlig oplevelse at gense skolen. Fra vejen så den ud næsten som i vores tid. Kun havde en skæmmende hæk skåret gårdspladsen over i to stykker. Der havde før været noget pompøst over pladsen, foran den gamle gymnastiksal, og nu var der byggerod.

Men stemningen fra dengang vi indtog skolen var den samme. Måske var vi lidt mere beklemt dengang. Vi blev modtaget af »Fru Trier«, der viste os rundt i skolen og i byen. Jeg følte mig hjemme med det samme, selv om jeg senere havde vældig svært ved at finde de rigtige klasseværelser. Skolen er udvidet, og de just ikke særlig pompøse værelser indeholder i dag kun to elever, hvor der før boede tre, og på det eneværelse, jeg boede, har der sikkert boet mindst 2 år 1935.

Der er i dag utrolig mange aktiviteter på skolen. Mest musiske fag, og det havde været dejligt at være med til det hele, men det kan ikke lade sig gøre. Man må vælge tre ting, og kan så skifte en gang om måneden. Men da jeg kun skulle være på skolen en måned, måtte jeg være tilfreds med de tre. Jeg valgte kunstforståelse, keramik og dramatik, men der var også novelleskrivning, vævning og farvning af garn med naturfarver, behandling af uld, klipning af får og deres pleje og pasning, økologisk landbrug, maling og tegning, bevægelseslære, teater og sang og musik. Lidt for få foredrag - men gode - om Grundtvig, Jeppe Aakjær, den nordiske mytologi samt om anarkisme. Jeg ville gerne have haft tingene mere uddybet. Der var stof til mange foredrag.

Jeg syntes det var en god idé at lade os stå for den daglige rengøring. Vi følte os ansvarlige for ikke at lade ting flyde, og der var altid nogenlunde ryddeligt.

Det eneste jeg vil anke lidt over var, at vi lidt for ofte havde mulighed for at drikke lidt rigeligt. Jeg tror det er noget højskoler godt kunne have lidt indflydelse på. Vi er nok flere der kunne have godt af en pause 1 - 2 eller 3 måneder. Naturligvis kunne vi selv sige nej tak, vi hylder jo friheden, men nogen steder er det helt rart med lidt hjælp.

The, folkedans, sangbogen og samværet gav en fortrinlig stemning. Dramatikken hos Birgitte kunne også glimrende få os til at slå os løs. Vi var nærmest det man i dag kalder »høje«, uden den mindste form for kunstige stimulanser.

Gammelkonesnak, vil flere sige. - Tak for en dejlig måned.

Gunild Jensen
Elev 1935 og 1983

Højskolen i går og i dag

Når jeg ser tilbage på min højskoletid for nu snart 50 år siden, så står den for mig som en lykkelig og inspirerende tid. Selv om landet havde været igennem økonomisk krise i disse år, så havde vi unge en tro på en god fremtid, hvor fred og forståelse landene imellem var i positiv udvikling. Vi troede på arbejdet i Folkenes Forbund, for på fredelig vis at løse stridigheder landene imellem, og vi diskuterede ivrigt, om vi f.eks. stadigt skulle have militært forsvar, eller vi skulle totalt afruste.

Allerede i 1939 kom så eksplosionen, som satte Europa i brand, og mange illusioner brast. Man blev belært om, at egentlig afrustning ikke var vejen til fred - tværtimod.

Højskolen var i disse år præget af, at det i væsentlig grad var landbougdom, der søgte den, dog også nogen fra byerne, men så især håndværkerungdom.

Det var for vi unge fra landsbysamfundene en naturlig ting at fortsætte vor uddannelse og vor udvikling på de frie skoler, efterskoler og højskoler.

Vi havde en stærk trang og lyst til at dygtiggøre og modne os til at tage del i sognets liv. Denne trang og lyst blev imødekommet på Vallekilde. Det skete i foredragstimerne om litterære eller historiske emner, i dansktimerne eller i gymnastiksalen under gymnastik- og lederuddannelsen, eller simpelthen under samværet lærere og elever imellem.

Vi blev engagerede i alt det, vi her mødte, og blev

ladede op til at rejse hjem og gøre vort til at føre det videre i gymnastik- og ungdomsforeninger, i andelsbevægelse og i samfundet i det hele taget. Det, som var startet af generationer før os - også påvirket af højskolen og Grundtvig.

Vi blev engagerede, forstået på den måde, at vi tog hjem fulde af lyst og trang til at gøre en indsats rent praktisk med at lede gymnastik og andet ungdomsarbejde, og senere også gøre en indsats i bestyrelser for mejeri, brugsen eller hvad der nu måtte ligge for. Alt det gjorde man jo ikke for fortjenestens skyld. For det var noget med en buket blomster når gymnastikopvisningen var overstået. Men fordi vi følte en forpligtigelse og en lyst til at føre noget af det, vi havde oplevet på højskolen, med ud i vort lille landsbysamfund - eller hvor vi nu kom til at virke.

I en TV-udsendelse »Højskolesangbogen medbringes«, blev det for nyligt sagt, at god litteratur viser bort fra én selv og peger på næsten, mens den dårlige litteratur er egocentrisk, er selvbeskuende. Det samme kan vist godt siges om den gode højskole, at den skal vise bort fra det selvoptagne og vise hen mod næsten.

Det følte jeg at Vallekilde gjorde da vi var elever for 50 år siden. Grundtvigs vers: »Et jævnt og muntert, virksomt liv på jord - lysvågent for alt skønt og stort hernelen«, synes jeg på udmærket vis udtrykker hvad højskolen søgte at inspirere os til.

Det håber og tror jeg højskolen stadig må have lykke og evne til, selv om tiden i dag er en ganske anden, og Vallekilde også i dag må være noget ganske andet end for 50 år siden, selv om grundsigtet kan være det samme.

Efter krigen 1939 - 1945 er mange ting ændret på godt og ondt. Det danske samfund er ændret fra et

landbosamfund til et industrisamfund. Befolkningen er vandret fra landsbysamfundene ind til byernes industrier, og det giver problemer med at opretholde de små landsbysamfund. Mejeri, brugs, købmand forsvinder, befolkningsgrundlaget for skolen skrider, og dermed skrider også grundlaget for den landbokultur, den landsbykultur, som i væsentlig grad byggede på og var skabt af højskolen.

Det er derfor heller ikke i dag landbouddommen, der er den dominerende part på højskolerne. Men godt og nødvendigt er det at man i dag har fået andre kredse i tale, at man i dag har mange forskellige samfundsgrupper inden døre. Det er en god baggrund for at højskolens budskab stadig kan bringes ud; at budskabet til ungdommen i dagens Danmark så må være noget ganske andet, end det, vi oplevede, er naturligt.

Det er nye former for konkret handling, man i dag må pege på. Og jeg forstår godt, at emner som miljø og forurening og ængstelsen for det store, industrielle atombrag og det voldsomme ressourceforbrug, må appellere stærkt til alle. Det er påtrængende emner for såvel debat som handling. Vi må aldrig opgive appellen til at virke for forståelse for næsten, og man behøver såmænd ikke at drage til fjerne verdensdele for at finde en platform.

Der er i vort eget samfund af »dygtige« organisationer på alle leder oparbejdet en egoisme og selvcentrering, som truer vort samfund med kaos.

Igen et Grundtvig-vers:

Rive løs sig rigets stænder
fra den fælles folkeånd,
da går hoved, fødder, hænder
latterlig på egen hånd,
da er riget sønderrevet,
fortidsalderen udlevet,
folket mødigt sover hen,
vågner vanskelig igen.

Ja, mon ikke vi alle føler, at den gamle kæmpe stadig har noget at sige til os i dagens Danmark. Der er som aldrig før brug for højskolens visen bort fra én selv og pegen på næsten.

Der er behov for den samtale grupper imellem, som er højskolens chance i dag.

Peer Skov Thulesen
Elev 1935-36

Frihed for alt hvad der stammer fra ånd

I 200-året for Grundtvigs fødsel mindes han på mange måder. En del af hans værker fremdrages, og der tales og skrives om ham. Pressen, radio og TV bidrager til at uddybe Grundtvigs enorme indsats i dansk kultur og folkeliv.

Grundtvig er så mangfoldig i hele sit vidtspændende virke, at man langt fra altid fortolker eller forstår ham ens. - Men én fortolkning er i alt fald fuldstændig misvisende, ja, direkte usand - det er den gang på gang og år efter år fremsatte påstand »Frihed for Loke såvel som for Thor«. Dette har Grundtvig selvfølgelig aldrig sagt. Og derfor burde disse ord - denne urigtige påstand - aldrig fremsættes, hverken i skrift eller i tale.

Grundtvig sagde ganske rigtigt: »Frihed for Loke såvel som for Thor«, men han tilføjede, »frihed for alt, hvad der stammer fra ånd«. Thor står for det gode og positive, Loke er hans fuldkomne modpol, ond og lumsk i al sin færd.

Mange mennesker har kun hørt det ufuldstændige citat, og tror derfor, at det er rigtigt fremsat. Andre bruger bevidst det halve citat for at fremme deres sag, især hvis den er af tvivlsom eller negativ art. Det er derfor misbrug af groveste art, når man lukket munden på en modstander ved at sige: »Grundtvig har sagt: Frihed for Loke såvel som for Thor«. Men man opnår sin hensigt - modstanderen tier, slå-

et af den store tænkens ord, for har Grundtvig sagt det, så må det jo passe - han kæmpede livet igennem for frihed, han vidste besked.

Ja, Grundtvig vidste, hvad frihed var - hvad frihed skulle være. Han kan aldrig tages til indtægt for nogen som helst form for diktatur, hverken åndelig eller fysisk.

Friheden er en sjælden, en sparsom vare, selv i vore dage, i »fremskridtets tidsalder«. Der findes kun få lande, hvor frihed, åndelig og politisk frihed, råder. Kun i de demokratiske lande råder der frihed - og disse lande er få. I Europa er der knap en snes lande, som har demokratisk styreform. I hele Nord- og Sydamerika er der vel kun reelt demokrati i Canada og i USA. Så er tilbage i verden endnu kun New Zealand, Australien, Japan og Israel - og måske lande som Ægypten og enkelte andre, hvor frihedsbegrebet er omend ikke rådende, så dog begyndt at spire frem. - Og selv i flere af de nævnte lande er det så som så med reel frihed. Stærke, negative kræfter søger overalt at undergrave menneskets - menneskehedens - største og helligste begreb: friheden.

Politisk demokrati er skabt gennem den bestemte forhandlingsform, som vi kalder parlamentarisme. Denne styreform danner grundlaget for hele vort moderne frihedsbegreb.

Grundlaget for demokrati er samtalen, og det gælder for det enkelte menneske såvel som for de mange - og såvel inden for det enkelte land som landene imellem. Kun gennem et frit fællesskab skabes der demokrati, frihed. Kun gennem samtalen, hvor man frit redegør for sine tanker og hører, forstår og tager hensyn til modparten, kan der skabes demokratiske aftaler og resultater. Glipper samtalen, opstår uenigheden mellem de enkelte mennesker - eller

striden, krigen, når det drejer sig om folk og nationer.

Når vi i almindelighed taler om demokrati, mener vi et styre, hvor den politiske magt gennem frie valg lægges hos folkets flertal.

Dette styre tilsigter en ligelig fordeling af indtægter og formuer, og det påbyder respekt for den enkeltes ret rent menneskeligt, vidtgående beskyttelse af den enkeltes liv, personlig frihed og ytringsfrihed.

Men et system med politisk flertalsstyre indeholder ikke i sig selv garantier for, at flertallet ikke misbruger sin magt. Derfor er et land med demokratisk styre ikke sikret én gang for alle. Demokratiet skal sikres gennem en daglig, vedvarende indsats. Demokratiet skal vogte sig for at blive indfanget og indspundet i politiske systemer og teoretiske påstande, som giver folket en falsk tryghed, gør det dovent og luller det i søvn eller fremmer gruppevold mod demokratiet.

Heller ikke må folket lade sig lede på vildspor af den moderne videnskabs tale om »stat«, »produktion«, »udvikling«, »teknik«, »automatik«, »datalære« eller lignende som bestemmende faktor for menneskeheden. Disse begreber er teknik, de er hjælpemidler, og det er mennesket og ikke hjælpemidlerne, der skal styre samfundet.

Det eneste afgørende er spørgsmålet om selve mennesket. Nedvurderer man mennesket af hensyn til systemet, er det ligegyldigt, om det er et flertal eller et mindretal, der er rådende, thi så svigtes det egentlige: friheden for den enkelte, og dermed for folket. - Kun hvor mennesket er i centrum, har kravet om frihed en virkelig mening.

Det var ud fra dette syn, at Grundtvig så stærkt, så altafgørende stillede kravet om frihed.

Kun få har tænkt og skrevet så meget om menneskets problemer som Grundtvig. I et af Grundtvigs efterladte manuskripter til et foredrag i 1811 om »Menneskets vilkår«, indleder han med ordene: »Hvad er et menneske? Hvordan er han oprundet, hvad er hans deel, hvortil er han beskikket?«

Besvarelsen af disse altafgørende spørgsmål er det største mål for al menneskelig grublen og forskning for den ganske videnskab.

Besvarelsen af spørgsmål var for Grundtvig allerede fra hans ungdom genstand for dyb tænkning og forskning. Han havde intet tilovers for den åndløse videnskab, som mener, at alt kan måles, vejes og beregnes. Mod denne »drengvidenskab« kæmpede Grundtvig hårdt, ja, forbitret, for den manglede øje for livets gådefulde rigdom, for dets skabende frugtbarhed og for dets grænseløse ulykke.

I sin kamp for dette livets egentlige spørgsmål når Grundtvig længst og klarest i fortalen til »Nordens Mytologi«, 1832, hvori han siger, at mennesket er ånd og støv, kædet sammen på skaberens bud.

Menneskelivet er ikke blot et led i den biologiske magtkamp, men er et guddommeligt eksperiment. Grundtvig er sig fuldt bevidst, at ordet »ånd« er lidet klart.

»Ånd« er et »mytologisk« begreb. Myten er her brugt, som hos den græske filosof Platon, hvis filosofi drejer sig om idélæren, statslæren og sjælelæren. Ideerne kan for eksempel være skønhed, godhed, tapperhed, retfærdighed. Ideerne er ligesom kun i ens tanker - man kan tænke på dem, men man kan ikke forestille sig dem materielt. Alligevel eksisterer de lige så vel som alt andet. Over alle andre ideer står den højeste idé, som er det godes idé eller Gud, der i større eller mindre grad gennemtrænger

hele materien, der er så ufuldkommen, at den ikke kan siges at have nogen egen eksistens.

Platons modstandere er de realistiske filosoffer, som kun anser den synlige verden for at eksistere, mens ideerne, tankerne, begreberne kun er hjerne-spind.

Mytologien er hos Grundtvig som et spring ud over menneskets egen grænse. Ånden er den gådefulde livskraft, som bor i mennesket, og som gør mennesket forskelligt fra dyr og planter og alt andet - den kraft, som tydeligt giver sig til kende i talen, ordet, der skaber forbindelsen menneske og menneske imellem. Ordet er åndens udtryk. Derfor må ordet være frit.

Vejen til at forstå noget af det enkelte menneskes liv, såvel som hele menneskeslægtens, går altid gennem at lytte til mennesketalen, som er af åndelig art.

Med denne grundopfattelse, siger Grundtvig, bliver ordet helligt. Ordet må ikke krænkes.

I systemer, der udfolder en autoritær og totalitær rettroenhed, udtænkt og håndhævet af enkelte »sagkyndige« eller af statens styreform, er ordet naturligvis ikke frit. Derfor var ordet ikke frit i Platons stat, ligesom det ikke er frit i nutidens diktaturstater. Alt lægges øde, hvor man nægter at møde andre meninger på lige fod, gennem det frie ord. Kun gennem en for alle parter fri samtale har man mulighed for at vinde frem til forståelse for livets virkelige mening.

Vi står hver dag ved en skillevej. Den ene vej fører os tilbage til middelalderen, hvor kun de mægtige på de faste borge eller kirken bestemte, hvad der måtte siges, og hvordan folket, menigmand, skulle leve.

Den anden vej fører frem imod en verden, hvor

tanker og tro ikke er baseret på fastlagte politiske trosretninger, som vel yder en vis form for materiel sikkerhed, men som kvæler det frie ord, det frie liv.

Det er os selv, der skal yde en indsats, føre en kamp hver dag med os selv som indsats.

Det er en verden som denne, Grundtvig så ind i og frem til. Denne verden var for ham som et hav, hvor alt var i uro og kamp. »Tankens og troens og videnskabens hav, som uden frihed er asernes grav«.

Grundtvig skriver, at myten er et billede på folkets sind - det folks sind, hvoraf den er fremgået. Den nordiske mytologi er et billedligt udtryk for nordboernes livssyn. Og da både folket og synet lever endnu, så lever også myten og finder sin forklaring på det sted i nutidslivet, hvor dens idé »er slået historisk igennem«.

Ud fra ovennævnte ville Grundtvig bestemt vende sig mod mange, som i dag skriver og taler ud fra bestemte politiske ideer, der er fuldstændig fremmede for dansk og nordisk tankegang. Deres idé, at hele vort samfund skal ødelægges, omstyrtes, så deres »tusindårsrige«, hvor alle er lige »lige«, og alle er »lige frie«, ville Grundtvig, ud fra alt hvad vi kender til ham, vende sig klart imod.

Også mange af vor tids destruktive, menneskefjendtlige indslag i tidsskrifter, bøger, radio og TV, og det ofte fremhævede, at alt er lige godt, måtte Grundtvig vende sig imod. Han indrømmede nok Loke, frihed, men sandelig ikke for enhver pris - »ånd og uånd« er ikke lige sandt og lige værdigt. - Citatet om Loke og Thor er jo »kun halvt at skue«.

I indledningsdigtet til »Nordens Mytologi« samler Grundtvig sit syn på mennesket og menneskelivet i betragtninger, som forbløffende godt passer på vor nutidige i mange henseender splittede og voldelige hverdag:

»Men hvor en del, som af dyr har mest,
blev dog tilsyne som folk er flest,
kan ej begribe, hvad frihed er til
uden at gøre det onde, man vil,
hævne sig frit, ej på uvenner blot,
men på dem alle, som har det godt - -

Frihed lad være vort løsen i Nord,
frihed for Loke såvel som for Thor - -

Frihed for alt, hvad der stammer fra ånd«.

Peter Petersen
Elev 1938-39

Fra sangerfesten 2. juni 1918.

De virkelige værdier

I vinteren 52/53, da jeg var på højskole, var der ikke fællesskole. Vi var kun unge mænd, vi havde en god vinter, og et godt kammeratskab. Det fællesskab vi fandt dengang, har vi stadig megen glæde af. Vi er en flok som har fulgt hinandens sorger og glæder siden.

Gennem det, vi fik fortalt, lærte vi om vores historie og kultur. Det grundlag, som har formet os til det vi er, som er forudsætningen for at forstå os selv, andre kulturer og deres måde at leve på.

Højskolen er læren om livet. Man skal være til at stole på, og har ikke krav på nogen eller noget. Man kan ikke beregne sig til noget som helst, der har med de virkelige værdier at gøre, såsom venskab, tro og kærlighed. I modsætning til nogle af tidens profeter, der mener, at det økonomiske er det centrale, som vi vurderer ud fra. Vurderer vi ikke efter det, vi tror er rigtigt, må vi give den politiker ret, som sagde: »Demokrati er de forskellige gruppers kamp mod hinanden«.

Demokrati må være, at min nabo skulle gerne have det lige så godt som én selv, lige meget hvad han eller hun tager sig til. Vi er så lykkelige at leve i et land, hvor vi har en frihed, som mange misunder os. Der fås ingen forsikring på vores liv. Livet kan kun leves på den måde vi er over for andre mennesker. Man lever først og fremmest der, hvor man bor, ved

at tage del i det foreningsliv, skole, kirke og samfund, som er på egnen.

Højskolen i dag har den fordel, at eleverne kommer fra forskellige miljøer. Jo mere vi kan lære og forstå hinanden, des bedre. Nogle flere samtaler til at løse op, frem for diskussion, hvor det drejer sig om at få ret.

Steen Ove Stigkær
Elev 1952-53

Udflugt til Vejrhøj 1913.

Forandringer og konstanter

Når jeg nu har sat mig for at fortælle om højskolen før og nu, skulle jeg jo have alle muligheder for det, da jeg jo netop har været på højskole før og nu.

Jeg var elev her på Vallekilde højskole i vinteren 57/58 - og igen nu fra 3. januar til 22. april 1983 - ligeledes her på Vallekilde. Og det var også denne gang en stor oplevelse.

Mange ting har jo ændret sig i undervisningen i de 25 år. Det er mere kreative fag som f.eks. keramik, vævning, tegning og maling, der er almindelige nu, mens det dengang mere var fag som dansk, regning og engelsk der var mest almindelige.

Nu var det sådan med lidt bange anelser jeg mødte som elev her den 3. januar i år. Jeg var lidt spændt på hvordan det ville være at være elev blandt så mange unge mennesker. Jeg var jo helt sikker på at jeg ville være langt den ældste. Men der var alligevel en der var ældre, han var 54 år og jeg var jo kun 47 år, og der var flere elever mellem 30 og 40 år. Men langt de fleste var dog - ligesom for 25 år siden - mellem 18 og 22 år.

Nu tror jeg nok at det er nemmere at komme på højskole i dag som 47-årig end det var for 25 år siden. Hvis en »gammel« mand på 47 år havde fundet på at tage på højskole dengang, ville vi nok alle have følt at det var lidt underligt. Det er jo da heldigvis

blevet almindeligt i de senere år at folk tager på højskole - selv i 40 - 50 års alderen.

I øvrigt syntes jeg de unge er langt mere frie i det end vi var, men samtidig også mere usikre med hensyn til at finde et arbejde. Der havde vi det jo også nemmere for bare en 10 - 15 år siden, da var der jo arbejde nok dengang.

Der var dog to ting jeg savnede i vinter, og det var lidt flere foredrag og lidt flere sange. Jeg tror kun vi sang efter højskolesangbogen 8 - 10 gange i vinter, mens det for 25 år siden var noget vi gjorde hver dag.

Nu havde jeg værelse lige op ad foredragssalen, hvor de spillede musik næsten hver aften, Ja, tænkte jeg en aften, da jeg sad inde på mit værelse, for 25 år siden sang man: »Det er rokken der spinder i stuen«. Nu hedder det sig jo at det er rocken der spiller i stuen. Dengang hed det sig jo også, at »Kong Kristian stod ved højen mast i røg og damp«. Nu står man i røg og hamp om bord på Tvind-skibene.

Men sådan ændrer det sig jo.

Men hvorom alting er, så kan jeg da kun anbefale alle at tage på højskole - og især da folk der går arbejdsløse alligevel, kan da ikke gøre noget mere fornuftigt end at tage på højskole og lære noget om den verden vi lever i og samtidig få et hyggeligt samvær med andre.

Efterskrift

Det var vældig hyggeligt at være til 25 års jubilæum i år og få snakket med de 25, der var mødt op fra mit hold fra vinteren 57/58.

Jeg kunne ligesom bedre snakke med dem fra dengang, end dem jeg var på højskole med i vinter. Og det tror jeg nok skyldes det ganske enkle, at jeg var så meget ældre end de andre, der var her i vin-

ter, mens jeg for 25 år siden havde samme alder som de fleste af de andre elever.

Nu er det svært at sige hvilket hold, der var dygtigst. Dem fra vinteren 57/58 eller dem fra i vinter. Nu er det jo en ting der er uhyre svært at bedømme, da der jo er så mange forskellige felter vi mennesker kan have vores viden og dygtighed på.

Men de unge, der var på højskole i vinter, var i hvert fald *langt* bedre til at formulere sig og *langt* mere inde i både indenrigspolitiske og udenrigspolitiske spørgsmål end vi var for 25 år siden. Men de får jo også langt flere informationer både gennem aviser, radio og TV end vi gjorde i 57/58.

I hvert fald var jeg glad for opholdet både i 57/58 og i vinteren 1983. Og jeg mener helt bestemt at højskolen stadig har sin berettigelse, som den altid har haft.

Knud Gravsholt
Elev 1957-58 og 1982-83

»Hytten« - Bodil Lange's sangkor - 1897.

Uddrag af højskoledagbog

3. nov. 1968: Sovet som en sten i nat. Har ondt i maven, men det er ikke så slemt nu. Kl. er nu 11.20, min bus går 12.30. Vi skal ha' æblekage før jeg tager af sted.

Kl. 18.45: Det gik meget bedre, end jeg havde tænkt. Far fulgte mig til Roskilde. I toget til Holbæk sad jeg over for en færøsk pige, der også skulle på Vallekilde højskole. I toget fra Holbæk til Hørve kom der en bornholmsk dreng med. På Hørve station tog Carsten Brøndum imod os. - Det har været meget tåget i dag, men nu er det klaret op. Jeg har et dejligt værelse. Først blev jeg budt velkommen af et par lærere. Jeg har nummer 6. Jeg ordnede først mine ting, så gik jeg rundt og så på højskolen, den er dejlig.

Ved 16-tiden kom Randi, der er fra Bornholm, hun er mægtig sød. Jeg tror vi skal få det godt sammen.

Til aften fik vi noget småkød, ris og kartofler. Bagefter frugtgrød. Jeg sad sammen med en lærer og Randi. Her er hyggeligt nu. Nisserne står i vindueskarmen sammen med lys og roser. Randi er nede og betale.

Kl. 23.10: Vi havde det vældig hyggeligt nede i foredragssalen. Vi fik at vide, hvad de allesammen hed. Der er 4 fra Bornholm, 2 fra Island, 1 fra Japan, 1 fra Amerika, 1 fra Færøerne og 1 fra Afrika. Bagefter fik vi kaffe og sad og sang. Vi var rundt og se forskellige værelser. Vores var det allerbedste.

Nu sidder Randi også og skriver dagbog. Regnen siler ned.

12. nov.: I formiddag lavede jeg min kat færdig og begyndte at male et bindingsværkshus. I frikvartret skrev jeg min danskstil »Rejsen til Vallekilde« færdig. Skrevet hjem. Til gymnastik, trænet hårdt. Dejligt varmt brusebad bagefter. Efter aftensmaden var mit lille dramatikhold nede og øve på »Kærlighed«. Vi var Hjørdis, Anette, Svend, amerikane- ren, én til og jeg. Nu er klokken 20.30. Jeg ved ikke hvor Randi er - men jeg er ved at skrive kort og spi- se karameller. Nu stak Lis lige hovedet ind ad døren og spurgte om jeg ikke havde en hovedpinetablet. Nogen lavede the og vi hyggede os og spiste en mas- se småkager.

Så et svensk stykke, om soldater. Det var mægtig godt. Kl. er 23.

14. nov.: Sov efter gong-gong'en havde ringet. Hav- de Knud i foredrag. Da vi var ved at gå ud faldt Knud og knaldede hovedet ind i en dør. Han var helt fortumlet. Han slog sig over næsen. Men vi havde da ham i musik bagefter. Fik torskefileter, gulerødder og stikkelsbærgrød til middag. - Dejligt. Blev helt mørbanket i gymnastik. Jeg er så sulten til målti- derne nu - lidt for meget. Ved 19-tiden gik Inge og jeg en lang tur. Det er koldt. Vi gik over Bjergesø og et par kilometer på den anden side. Inge fortalte om da hun sejlede på Island.

Da vi kom hjem efter at ha' gået ca. 10 km gik vi ind til mig og drak kaffe sammen med Inger og Ran- di. Vibeke kom, hun så ud til at være ked af det - Randi er ovre hos hende. Nu er kl. 22.30, og Randi er ikke kommet endnu. Jeg tror jeg vil strikke lidt me- re.

20. nov.: Da vi lige havde lagt os, begyndte nogen at spille himmelhøj musik, så det varede længe inden vi faldt i søvn. Vi havde Erik Rabjerg i foredrag. - Jeg tegnede ham, det blev bare ikke så godt. Brændende kærlighed og æbler til middag. Vi fik vores billeder. De kostede kun 2 kr. for 2, men jeg var heller ikke så god, jeg sidder så skævt. Det er dejligt vejr - gråt, stille med småregn. Jeg sidder med åbent vindue. Jeg har det dejligt. Kl. 15 gik vi ned i bryggerset, der var 4 + Knud. - Vi begyndte med komaverne (til trommeskind). Det var et værre arbejde, de var så beskidte og hårene svære at få af. Vi havde det hyggeligt. Der var én der næsten var for »moden«. Jeg kaldte på Knud. Han sa': »Har De vrøvl med maven, frue?« Hvor jeg dog lugter af de komaver - uf!

Kl. 20 gik vi til foredrag. Det var en erhvervsvejleder Tjørnehøj fra Århus. Han talte temmelig utydeligt og brugte en masse fremmedord.

Vi fik kaffe og kager allesammen bagefter. Der kom også en del mennesker ude fra. Til sidste satte vi os op i stuerne og havde diskussion. Det var vældig sjovt. Poul Otto, Knud og Lasse sagde noget, og et par stykker udefra. Da jeg kom op kl. 23.30 sov Randi, så jeg listede i seng. Nogen spillede for fuld drøn i Granstuen.

25. nov.: Til middag grønsagssuppe og pandekager. - Poul Otto spiste godt! Det har været alle tiders solskinsvejr i dag. Randi har hængt BH og strømper til tørre i vinduet. I dramatik skal vi opføre 4 stykker. Jeg skal spille med i »Levende dukker«, forestille legetøjsland. I engelsk var vi alle sammen ved at falde i søvn. Til aften fik vi resten af bøfferne fra i går. Nu må jeg se at få lavet resten af mine lektier.

14. dec.: (1 uge til jeg skal hjem på juleferie - ju-hu!). Randi sov over morgenmaden (på grund af gløgg). Sang julesange i sangtiden - også en engelsk og en svensk. I fællestimen diskuterede vi: 1. Vasketøjet bliver stjålet. 2. Rejser til udlandet. 3. Stearinlys (drypper).

Kødrand med stuvede porrer og jordbærgrød til middag. Nede og male kant på min tallerken. Veits kat kom og satte sig i vinduet. Den var meget kælen, den krøb rundt under bordet mens jeg malede.

Gik tur ud over markerne - i sol. Det frøs og var meget koldt. Jeg kom til en lille skov der var familiegravsted for Trier Hansen-familien. 2 døtre på 5 og 2 år lå begravet der.

Klokken er nu 0.50. Kl. 20 var der julestue. Knud A. stod uden for min dør. »Nå, er du færdig« sa' han. Så begyndte vi at gå ned ad gangen og sang »En elefant kom marcherende«. Folk kom med ned til festsalen. Der var flot pyntet med lys og juletræer, af ståltråd, som vi skulle klippe pynt til - det blev flot.

Vi fik the og kage - senere gløgg. Det smagte dejligt. Vi legede sjove sanglege - »Hvor er nu den stakels lille Nelly«.

Jeg har vasket 3 par underbukser, 1 par strømpebukser og 1 bluse.

11. januar 69: Holdt foredrag om Helen Keller. Jeg var nervøs, men da jeg kom i gang gik det godt. Poul Otto sagde det var udmærket. Jeg sagde bare »og så« for mange gange. Dagsorden til fællesmødet: 1. Kedlerne. 2. Forældredag. 3. Der render vand ned ad væggene. 4. Orienteringsløb. - Mandelgrød og sovs med kødstumper til middag.

4 dimser spillede for os i aften. Det var noget blandet musik - kammermusik som var jazzificeret. Nede i Granstuen spillede »Darduse Stompers«,

Poul Otto, Knud, Troels, Lasse og Birte, ved pejsens lys til kl. 0.

26. januar: Ved 19-tiden tog jeg af sted. Mor og far fulgte mig til bussen. I Holbæk mødte jeg Inger D., Bente, Carsten m.fl. I Hørve bestilte vi en taxa til højskolen. Drukket the sammen med Inger og spist hendes appelsinkage.

Kl. er 22.10. Det er mærkeligt at komme tilbage til skolen, man føler ligesom om man ikke rigtig hører til den første aften - indtil man har sovet på det.

3. februar: Arnfreds far holdt også foredrag i dag. Kl. 11.30 cyklede jeg til Svinninge og fandt tandlægen. Hun fandt 5 huller, det var drøjt. Det gjorde møj-ondt. Det kostede 41,50 kr. Modvind hjem. Købt fugtighedscrene og bumsecreme.

Spist godt til aften, for jeg fik jo ingen middagsmad. Ellen Marie og jeg gik tur til Skippinge i koldt blæsevejr, snakkede hyggeligt. Skal lige ned og se hvordan Inger H. spiller tennis. Skal så ud at gå med Inge om 10 min. - Gik mod Skippinge igen. Ud af en markvej, forbi et spøgelseshus. Vi gik og holdt hinanden i hånden. Da vi kom tilbage ved 23-tiden sad Randi, Jette, Inger og Vibeke og drak the hos os. De havde ædt en masse af mine nødder.

11. februar: Sikken en aktivitet i etiktimen, efter at Knud A. skældte os ud i fredags. - Der var ikke mange som ikke sa' noget.

Vi har igen landmænd på kursus på skolen i et par dage. Så vi havde engelsk nede hos Veits. Vi så deres flotte kiste af ibenholt, som de havde fået for ca. 14 dage siden fra Kenya med en masse forsinkelser

på vejen herop. I dansk kastede Lasse og jeg med sne på de andre rødder, fra vinduet.

Suppe og frikadeller med grønærter og gulerødder til middag. Øvet på gymnastikken til opvisningen. Nu sukker Randi. Vi hører »Telefonvagten«. Kl. er 23.40.

13. februar: Herdis er så sød, hun sagde så pænt »Da Reidun«, da jeg kom til engelsk. Læst engelsk og dansk, Vibeke hjalp mig med gloser og verber. Bag-efter sloges vi med sne. Cerry og Karin sloges med vand og vaskede gulv på gangen - så det larmede en del. Ved 23-tiden gik de andre ned i Granstuen med stearinlys Jeg gik ned og skrev stil om tryllekunstneren.

18. februar: Der var ikke mange til foredrag med Veit i dag, så der var temmelig stille. Pludselig lyder det højt fra gangen ovenpå: »Hvem har kedlerne?« Veit kiggede lidt, sa' så: »Det er vel ikke nogen af jer, der har kedlerne?« Hvor vi grinede.

Solen skinnede så dejligt ind til os i gymnastiksalen. Der er kommet 10 elever fra den Internationale højskole i Helsingør på besøg. De rejser i morgen formiddag. Gik dejlig tur til Hørve sammen med Inge. Vi løb og gled til Vallekilde konditori, hvor manden gav os 10 kr. for lidt tilbage på 100 kr. Men vi fik dem da. Vi bevæbnede os med 2 store istapper fra ishuset og indtog højskolen.

20. februar: Der var kun 32 til foredrag i dag. Det var Grosen som talte. Han sagde: »Nå, der er ikke så mange der gider komme og høre den gamle - det skal jeg tage mig til efterretning«. Det er altså så flovt. Han fortalte om krigen i England, at han havde været der og at han havde hørt Churchill.

Poul Otto fik en prop over vores stile, skældte ud og var sur hele timen. Han sagde vi ikke gjorde spor ud af vores stile, ike tænkte spor på dem, og skrev dem aftenen før de skulle afleveres. Hakkebøf og blandet frugtgrød til middag. Hos Pep og Co. og drikke the og spise boller.

Kl. 22 gik vi i snefygningen. Inge og jeg. Ud over markerne i sne til knæene. Jeg væltede fler gange, grinede så jeg tisede i bukserne. Inge tabe sin hæl, vi kunne ikke finde den.

6. marts: I foredrag begyndte Ulla at snakke om at vi ikke skulle ha' foredrag mere. Sagde at Veit og lærerne regnede sig for mere end os. - Det blev en værre diskussion.

I dramatik sad vi ude på verandaen i solen og drak kaffe. Beauty underholdt os og spiste vores kiks.

Sikken gymnastiktime - drengene lærer aldrig vores øvelser!

16. marts: Kl. 9 kom Inge ind med the og rundstykker til os. Kl. 12 ud i busserne og af sted til Fårevejlehallen. Der var stuvende fuldt med mennesker. To hold på gulvet ad gangen. Kl. 15.30 var der fanefrembæring. Arne og Bente bar skolens faner. Det så flot ud. Vi sang »Den danske sang« og »Der er et yndigt land«, medens de stod med fanerne. Kl. 16.30 marcherede vi ind. - Hvor folk dog gloede da vi hoppede og løb rundt - piger og drenge mellem hinanden. Der blev klappet mange gange ind imellem. Det gik fint. Jeg har aldrig klaret øvelserne så godt som i dag. Jeg kom bare til at gå med det forkerte ben, da vi løb ud efter »romancen« - men det var der ingen, der lagde mærke til. Mødte Poul Otto, han var vildt begejstret over os. Hvor vi gik i vores sorte

dragt, sagde folk: »Det var dem, der lavede det helt nyt«.

Det stormer lige slemt i dag. Jord og sand flyder rundt. Folk går og nynner vores opvisningsmelodi - jeg er snart træt af den - i alle tilfælde for i dag.

Reidun Fuhs

Elev 1968-69

Elever på den gamle boldplads 1912.

Det hele på ét sted

Egentlig havde jeg ikke gjort mig særlig mange tanker om at være på højskole, før det lige pludselig blev en realitet.

At det netop skulle være Vallekilde hang sammen med noget, jeg havde hørt om »Vallekilde« som alle-tiders med musik.

Det var der nu ikke noget af, men det fik vi lige som så meget andet op at stå med de forhåndenværende midler i løbet af de fire måneders vinterskole, jeg nåede at opleve.

De to første sommermåneder tog jeg med i købet. Helt grundliggende adskilte de sig fra vinteren ved at være langt mere frustrerede og diffuse end vintrens.

Anderledes kunne det dog nok ikke være.

Selv led jeg på ingen måder nød, hvad noget som helst i så stort og ofte nærmest anmassende samvær angik.

Som det man kunne kalde en udfarende natur, var jeg naturligvis begejstret over de mange muligheder, højskolen med sine nærmest utallige aktiviteter indbyder til at tage del i.

Det kom til at handle om at skrive vores egen avis, lave det der unikke band med tre tværfløjter, fire guitarer, foredragssalens ustemte flygel, el-guitar og -bas samt diverse stemmer.

Vi lavede aftenkoncerter. Der kom et kæmpegøgl op at stå i »Dag og dåd er kæmperim«. Koldnålsra-

deringer, røg, gode diskussioner, ømhed og god mad.

Hvad mere kan man forlange.

Alligevel dukker noget op ved eftertanke. De fleste af os kom her jo slet ikke på grund af et indre ønske. Vel nærmest på grund af en ydre nødvendighed.

Den kunne Vallekilde ikke give nogen konkrete bud på at løse.

Vi kunne i vores samvær prøve at inspirere hinanden. Alligevel var der trods megen god velvilje de problemer, de medbragte personlige kriser på alle planer kan give.

Arbejdsløshed, afhængighed, sorg eller rastløshed hos den enkelte kan højskolen, ej heller Vallekilde løse.

De ensomme vandrende på gangene ved nattetide, krampagtige hænder på flygelet under min seng over foredragssalen.

Vallekilde konfronterede mig med mig selv. Og vel også alle mine højskolekammerater i dens koncentrerede spejlbillede af verden uden for.

Ikke svært at forstå, at nogen faldt fra. Men ikke mindre trist.

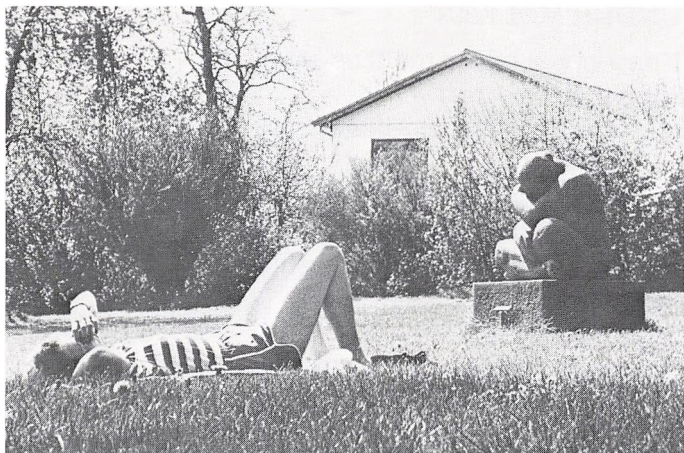
Hjælp til selvhjælp er en nøgle til en god højskole-tid.

Det kræver selvtillid. En ting, som en højskole måske kan give i sit intensive samvær de fleste af døgnets timer.

Men de, der er nede, kan givet få det ekstra svært, når man bag døre på en rundtur hører latter og muntre stemmer fra lystigt samvær.

Man finder sammen i grupper. Nøjagtig som uden for. Grupperne spænder mod hinanden - men kan, hvis solidariteten er til stede, give støtte og inspiration.

Vallekilde fandt jeg utrolig smuk og nyttig.

Jeg brugte den vel til det hele - og fortryder ikke et øjeblik.

Selv om tiden der de seks måneder i 81 står alene vel ikke har givet mig noget konkret i hænderne.

Bortset fra den bekræftelse og afkræftelse af mig selv, jeg i forvejen havde på fornemmelsen.

Livet er at vælge og gøre.

Et digt for eksempel. Du siger du vil skrive et digt, selv om du måske aldrig har prøvet det før.

Er du stædig og bliver ved uden at lade dig forstyrre, skal det nok komme ud.

Det er vel også det vigtigste.

Grundtvig fylder år i år. Trier husker jeg fra foredragstimerne.

Samtalen som en del af tilværelsen er utrolig nyttig. Selv at prøve at formulere kan være hjælp til selvhjælp.

Som dette i al korthed, fordi jeg kom til at holde utroligt meget af Vallekilde. Både dem, der hørte til og dem, jeg var sammen med.

Og naturen og vindmøllen, der en morgen inspirede mig til nedenstående linier:

UNDER MØLLEN

Knap vågen under møllens arme -
 sugende af al kraft
 morgen-skumringens bløde lindre luft

Næsen sitrende i begær mod
 den flimrende brise
 og dybe drag i længselens brønd

Drømmende -
 vuggende, ventende -
 vinkende, blinkende -
 strømmende, varmende -
 befriende

Alt omkring som i slummer
 med liv og lette vinger
 mod langt lysere tider

I en tryk tilstand
 af figurer og filurer
 der i et nu splintres

Af lys og knivskarpe blink
 der før drøm til hanegal -
 en ny runde i livets karrusel

Et solens første udkald
 før sort og hvidt, klart og kompakt
 som kanter i nyhvæsset stål

Advarer om at spænde og
 sikre selen
 til farten på hjulet

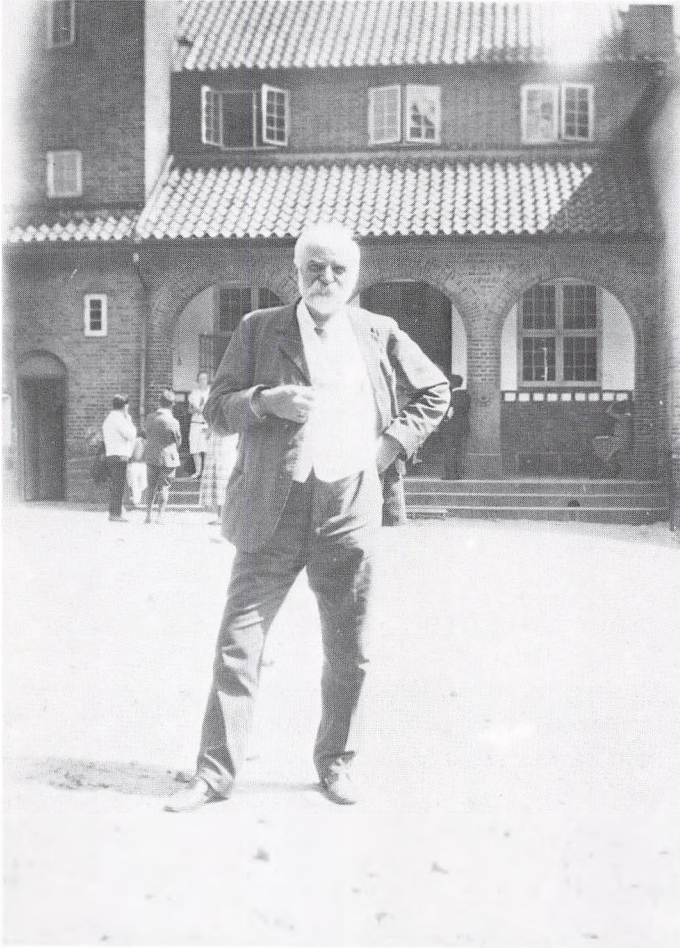

Når vinden rejser - gi'r fart og saft kraft
og borende banke - krop mod sol -
i den der cirklernes uforanderlige cirkel.

Michael Dahn

Elev 1980-81 - Sommer 1981

Povl Hansen 1922.

Povl Hansen taler ved elevmødet 1915?

Det kan ikke ikke beskrives - det skal prøves...

Midt i rodet på mit skrivebord sidder jeg for gu' ved hvilken gang og forsøger at få system i, hvor jeg skal ende og begynde i min beretning om mit højskoleophold, og hvad det har betydet for mig. Ikke fordi det ikke har betydet en masse, men fordi det er så svært at pege præcist på de enkelte ting og samtidig at få det hele med. Skulle nogen føle, at jeg har skudt over eller helt forbi målet, så beder jeg jer have i erindring, at dette kun er et udtryk for de ting, som jeg i skrivende stund har haft lyst til at fremhæve. Når jeg har smidt manuskriptet i postkassen, og sidder tilbage med kladden, vil jeg sikkert også tage mig til hovedet over, hvor små ting jeg har gjort et stort nummer ud af - og omvendt. Alt dette til trods vil jeg ufortrødent skrive af hjertens lyst - god fornøjelse.....

Jeg var vist lidt træt af mit arbejde, selv om min sidste arbejdsplads var alle tiders. Det var vist ikke lige mig alligevel, og jeg var overbevist om, at det ikke kunne være rigtigt, at det skulle blive ved med at gå som det havde gået de sidste år: Vikariat i sommerhalvåret og arbejdsløs i vinterhalvåret. Ikke fordi jeg kedede mig i fritiden, men i dette forår (82) var al min fritid gået til min store interesse - musik. Jeg lavede stort set ikke andet end at øve og være ude og spille, og jeg opdagede pludselig, at der var en verden udenfor øvelokalet, som jeg så alt for

lidt til, selv om jeg nød at spille - det gør jeg da heldigvis stadig.

Nå, det jeg vil sige er, at jeg i det store hele var godt træt - ikke af det hele, men en stor del af det. Og hvad gør man så? Jeg var så heldig at have nogle venner som skubbede på og opmuntrede mig til at prøve noget nyt. »Selvfølgelig skulle jeg på højskole!« - Jeg havde jo godt nok tænkt på det før, men der var så meget, der bandt mig i positiv forstand. Når man endelig havde fået stablet et fedt orkester på benene, så skrider man jo ikke sådan uden videre. Helt fedt var det imidlertid ikke, og det gav nok stødet til at jeg tog beslutningen om at tage på højskole. Selv var jeg ret forbavset over, at jeg havde turdet tage det for mig ret store spring, at forlade de vante omgivelser, selv om det måske kun var for et halvt år - man kunne jo altid vende hjem til andegården igen.

På ovennævnte grundlag var jeg åben for alle muligheder, og havde ingen specielle forventninger til højskolen. - Joh, på sin vis. Jeg havde besluttet mig for at prøve nogle helt andre ting end dem, jeg havde været vant til at beskæftige mig med, især for at se om jeg virkelig kunne undvære at spille så meget som jeg gjorde. At det ikke helt gik, som jeg havde regnet med (eller måske netop lige præcis sådan), kan jeg selv og resten af holdet vist hurtigt blive enige om (forklaring følger).

I modsætning til mine forventninger og mål opdagede jeg, at mange rent faktisk tog meget målrettet på højskole, for at dygtiggøre sig indenfor bestemte fagområder. Det er der heller ikke noget galt i, hvis man blot husker, at man er på højskole og ikke fagskole - kan man overhovedet undgå at opdage det?

Den første dag - jeg husker den lige så tydeligt som den sidste. Jeg troede ikke det var muligt, da

jeg første gang så mit værelse («Røde Mor«, havegang), og tanken om, at der skulle bo endnu en på de samme få kvadratmeter, gjorde det ikke nemmere at forestille sig, hvor jeg skulle få plads til alle mine ting. Nå, det måtte vente lidt, for nu ville jeg da lige se skolen først - mit hjem det næste halve år. Sammen med min gode ven Hans-Jacob, som også var endt her, gik jeg på opdagelse, og godt at vi var to, for det så ud til at være meget nemt at fare vild. Et virvar af gange og kringelkroge lå som et tavst monument over forgangne tiders mere eller mindre (sæt streg under det ønskede) vellykkede arkitektur, der trods alt netop giver skolen sin varme og hyggelige udstråling.

Pludselig stod vi i et kirkeagtigt rum - »Mon vi skal synge morgensang her hver morgen?« spurgte Hans-Jacob. Hvad skulle jeg svare, jeg havde jo heller aldrig været på højskole før. Nå, vi fandt jo snart ud af, at det vi havde stået i, var foredragssalen, som skulle vise sig at kunne bruges til meget andet. Dog ikke lige velegnet til alle formål. (Her kunne passende indskydes et til lykke med de nye musiklokaler, hvis akustik forhåbentlig er mere velegnet til rytmisk musik).

Undskyld dette sidespring, men den skulle lige ud mellem sidebenene. Vi stod altså der, men med huskendte folks hjælp fandt vi vej til spisesalen - en vej, som vi dog hurtigt lærte at kende. Her blev vi præsenteret for noget, som skulle vise sig at hænge uløseligt sammen med det at være på højskole: Kaffe og blødt brød (senere fulgte så »den sunde fornuft«).

De første spæde samtaler tog form - man kunne jo altid snakke om hvor man kom fra og hvad man havde lavet før. Egentlig burde det jo ikke være så svært af falde i snak, vi var jo alle kommet med det samme mål: At tilbringe en vinter på Vallekilde,

uden egentlig at vide hvad dette indebar. Ja, måske netop derfor. Alligevel var det tydeligt at vi alle var usikre overfor hinanden, og derfor prøvede på at give de andre det bedste mulige indtryk af os selv.

For mange var det en belastende tid at gå igenem. Det kan være svært lige pludselig at have mange mennesker så tæt inde på livet døgnet rundt, og følelsen af ikke at være accepteret kender vi vist alle alt for godt. Værre er det dog, når nogen påtager sig en bestemt holdning/stil for at blive accepteret, og det oplevede jeg også at nogen gjorde. Hvorfor er vi mennesker så bange for hinanden? Hvorfor tør vi ikke være os selv? Ærlighed rækker længst - joh, det lyder flot, men hvad skal man bruge det til, når man over alt møder mistillid og forstillethed. Selvfølgelig kan man bruge den til noget. Netop gennem sin egen ærlighed og åbenhed kan man være med til at skabe tillid. Men jeg kan godt forstå, at hvis man gang på gang har følt sin åbenhed misbrugt, at det så er svært at tro på.

I det store og hele syntes jeg, at vi formåede at skabe den tillid, men det er en uoverskuelig opgave at lære 80 mennesker så godt at kende, og derfor måtte det begrænse sig til et langt mindre antal. Desværre var 80 så også et tilstrækkeligt stort antal til, at man kunne skyde problemerne fra sig med at »det er der nok nogen andre der tager sig af«.

Hele denne smøre springer nok ud af mit eget ønske om en mere bevidst stimulering af den fælles ansvarsfølelse på højskolen - hvilket jo ikke er ensbetydende med at fritage den enkelte for ansvaret for sig selv. Jeg kan nok bedst udtrykke det med et digt jeg skrev under mit ophold på Vallekilde:

»Det er fedt at være på højskole
 indimellem
 kan det godt være hårdt
 dårlige stemninger
 som griber om sig
 og gør dig bange og usikker
 - angsten for at vise man er glad
 når de andre hænger med skuffen
 nej for fanden!
 la' vær' med at undertrykke
 dig selv
 og de andre
 gi' os frihed til at være os selv
 vist har du ansvaret for dig selv
 men vi har sammen ansvaret for at
 skabe den tryghed
 som gør den enkelte fri
 ikke for ansvar
 men fri for at skulle sælge sig selv
 for højeste bud
 på det sociale samværs »frie« marked
     Åben din dør på klem
     så er den nemmere
     at gå ind af!

Nu ville det jo have været alle tiders overledning,
 hvis min digtertrang var udsprunget af »Digte-
 værksted«. Men her må jeg desværre skuffe mine
 læsere - selv om min interesse for at udtrykke mig
 »poetisk« faktisk startede den vinter på Vallekilde.
 Det skete blot i fritiden, hvis man da kan snakke om
 en sådan, når man er på højskole.

Hvad angår undervisning, så var jeg som sagt ind-
 stillet på at prøve nogle helt andre ting - hvilket alt-
 så ville sige alt andet end rytmisk musik. Og hvad
 var så mere naturligt end at komme ud i den friske

luft og gå og rode i den økologiske have. Grønne fingre har jeg aldrig haft, på trods af at jeg er opvokset i et gartnerhjem. Men jeg nød det nu alligevel. Arbejderbevægelsens historie - eller i hvert fald en del af den - nåede jeg også at stifte bekendtskab med. Og helt lykkedes det mig ikke at undgå musikken de første par måneder, hvor jeg oplid min »milde røst« i skolens kor, som for øvrigt fortsatte resten af opholdet med mere eller mindre fast besætning. Og så var det pludselig jul - gys, en trediedel var allerede gået, og hvordan skulle man klare at undvære hinanden i 14 dage?

Det gik jo - men sikken et gensyn. Ja, der var ikke et øje tørt, som man siger. Så var det tid til nye fag. Jeg kan vel lige så godt indrømme, at det bl.a. blev rytmisk samspil. Ja, længere kunne jeg altså ikke lade være, så hvorfor gøre det? Det var skønt at komme til at spille igen. Men som altid er begrænsningens kunst den sværeste, og kort tid efter var jeg med i 3 - 4 orkestre.

Om jeg ville have undværet det - bestemt nej!

Sidst i februar lavede vi så fællesprojektet om fritids/fremtidssamfundet. Et spændende emne med masser af muligheder - muligheder, som blev brugt for nogle gruppers vedkommende nok mere proces end produktorienteret. Det var i og for sig også helt i orden, men det kan være lidt svært at fremlægge for andre, at man selv har fået en masse ud af et arbejde, som ikke munder ud i et konkret produkt - en målestok, som vi er alt for vant til.

Marts og april stod i projekternes tegn. Og selv om den milde forårsluft lokkede mod de økologiske græsgange, så blev det for mig teater/musikprojektet, der vandt i sidste ende. En så stor opgave som at bygge en teaterforestilling med musik op fra grunden tager en masse tid. Ja, faktisk hele ens tid, og

det kunne få uheldige følger for sammenholdet på skolen som helhed.

Det er en lidt mærkelig tid at tænke tilbage på. For dels var det en hektisk og begivenhedsrig periode, men samtidig oplevede vi på teaterholdet, som var det eneste der løb over 2 måneder, at vi let kunne blive isoleret fra resten af højskolen. Alligevel syntes jeg det gik så godt som det kunne, selv om jeg godt kan forstå, at mange følte at vi ikke havde andet end teater på hjernen. Det var positivt at opleve en så velfungerende gruppe som klarede alle skær (og det var ikke så få) i en fælles vilje til at det skulle lykkes - og det lykkedes, tør man nok sige.

Hele projektet sluttede af med 4 forestillinger. 1 »hjemme« og 3 ude. Den lille turné gav en tilfredsstillende afslutning på et så arbejdskrævende projekt, hvor de obligatoriske timer fra 9 - 15 langt fra slog til, og det gjorde at alle følte det havde været slidet værd. Denne verden af lys, lyd, kostumer, bagtæpper, musik (blot for at nævne nogle), havde optaget mig så meget, at det knapt var gået op for mig før næstsidste dag, at vi nu var ved at skulle rejse. Der havde ganske enkelt ikke været tid til at »geare« ned, og forberede sig på, at nu var det slut.

På sin vis var det en fordel lige i øjeblikket, selv om afskeden alligevel blev hjertenssskærende, men hvad med bagefter? Selvfølgelig var man spækket til randen med gode ideer, som forhåbentlig nu skulle afprøves uden for højskolens trygge rammer - de rammer, som vi selv havde skullet udfylde - ja, endda sprænge til tider.

Men hvordan gik det så med alle de gode ideer, kreativiteten og gå-på-modet? Jeg kan jo i sagens natur kun svare for mit eget vedkommende. Min første dag væk fra højskolen husker jeg alt for tyde-

ligt. Totalt bombet efter en uge med et minimum af søvn vågnede jeg op og følte det meget mærkeligt og tomt. At jeg ikke skulle ned i spisesalen og møde de andre søvndrukne ansigter, som, ligesom jeg, ikke havde det store mod på morgenrengøringen. - Hvis nogen skulle erindre at jeg ofte gik syngende rundt og tømte skraldespande med et stort smil på, så var det udelukkende et forsøg på at bilde mig selv ind at jeg var frisk. Som regel var det ikke tilfældet.

Sagt med andre ord: Jeg savnede jer, og gør det nok stadig, men nok på en lidt anden måde end lige i starten. Det var svært at finde en ny hverdagsrytme. For selv om der hele tiden skete nye ting i den tid vi var på Vallekilde, så var det også gået hen og blevet en slags hverdag - i ordets bedste forstand.

To følelser var dominerende i starten - tvivl og angst. Tvivlen om hvad jeg nu skulle lave, og angsten for at gå i stå. Tvivlen fortog sig hurtig. Efter en kort tid at have haft musikterapeutstudiet som et realistisk fremtidsperspektiv, blev jeg klar over at jeg ville starte på den frie lærerskole i Ollerup. - I farten havde jeg ikke opdaget at deres ansøgningsfrist allerede er 1. april, så det bliver altså først i 1984 - om alt går vel. Til trods for ½ år på højskole er jeg altså endt med at ville være højskolelærer, med alt hvad deraf følger.

Angsten for at gå i stå er afløst af en konstant påmindelse om at døgnet nu engang kun har 24 timer. Jeg er i øjeblikket med i 2 teatergrupper, spiller i orkester (2 - 3 af slagsen) og så foregår der jo som bekendt også lidt uden for øvelokalerne!

Hvis konklusionen på alt dette bliver, at mit højskoleophold har givet mig energi og vækket mig af min arbejdsløshedsdvale, så er det nok ikke helt sandt. - Jeg har vist altid haft det bedst, når jeg var rodet ind i så meget som muligt, men det har givet

mig en masse oplevelser og indtryk samt nogle gode venner, og sidst - men ikke mindst - en ny indfaldsvinkel til de ting jeg foretager mig - og kan man forlange mere?

PS. Når nogen spørger mig om, hvordan det er at være på højskole, er mit svar altid: »Det kan ikke beskrives, det skal prøves!« - Nu har jeg alligevel gjort det. Sådan forandres verden hele tiden - men ikke af sig selv!

Søren Teilmann
Elev 1982-83

Bennike med familie 1922.

Vallekilde 1900.

Kalender

OKTOBER

- 24. Ankomst.
- 25. Folkedans.
- 26. Film: »Rosenrøde drømme«.
- 30. Cabaret m.v.

NOVEMBER

- 4. Jeppe Aakjær-aften m/ Finn og Ole Thomsen.
- 11. Filmklub: »Velkommen Mr. Chance«.
- 18. Sangaften m/ Herdis Veit.
- 25. Ib Michael om »Kejserfortællingen«.

DECEMBER

- 9. Knud P. Petersen: Norden år 2030.
- 16. Filmklub: »Jeppe på Bjerget«.
- 17. Juleferie.

JANUAR

- 3. Ankomst efter juleferien.
- 6. Filmklub: »Godfather«.
- 9. Film: »Jægerne«.
- 13. Åbent hus - Cockpitmusik.
- 20. Åbent hus: Benny Holst og Arne Würgler.
- 21. Rejsegilde på nybyggeriet.
- 23. Film: »Persona«.
- 27. Filmklub: »U-båd på afveje«.

FEBRUAR

3. Åbent hus: Annie Hedvart om karneval og masker.
10. Åbent hus: Ole Strandgård om Odsherred.
17. Åbent hus: Fl. Quist Møller om tegnefilm.
19. Filmklub: »Gummi-Tarzan«.
22. Politikere: Ebba Strange og Jørgen Knudsen.
24. Filmklub: »Rio Lobo«.

MARTS

2. Scherfig-aften.
3. Åbent hus: J. Flindt Pedersen om TV-journalistik.
10. Åbent hus:
16. Film: »Body Namnam«.
20. Film: »Taxi zum Cloe«.
24. Filmklub: »Mælkevejen«.
28. Påskeferie.

APRIL

5. Ankomst efter påskeferie.
Lars Trier og Annika Hoydal.
14. Filmklub: »Dr. Zivago«.
21. Afslutningsfest.
22. Afrejse.

MAJ

1. Ankomst.
2. Folkedans.
3. Film: »Rosenrøde drømme«.
5. Åbent hus: Holger Thårup: Undskyld, hvor ligger naturen?
7. Lærerne spiller Dario Fo.
10. Film: »Roots, Rock og Regea«.
11. Chr. Kryger: Øjebliksbilleder.
12. Rundbold.

14. Tema: Arbejdsløshed.
15. Film: »Kundskabens træ«.
19. Åbent hus: Asger Lorentzen: »Livet før og efter«.
26. Åbent hus: Hans Schrøder og Henning Christiansen om landbrugets nitratforgiftning.
30. Folkedans.
31. Energiaften.

JUNI

1. Sangaften.
2. Åbent hus: Ole Bundgaard.
4. Jeppe Aakjær-arrangement.
5. Grundlovsmøde m/ K. Helveg Petersen.
8. Film: »Midnight Cowboy«.
9. Åbent hus: »Poder Popular« om Chile.
16. Åbent hus: Alkohol i samfundet.
17. Elevmøde-weekend: Greenpeace, teater, Mamma Kossa.
21. Spillefilm: »Muldflugten«.
23. Åbent hus: Snobrød, lege, folkedans, Sct. Hans bål. Optagelser til udenrigsministeriets Grundtvigs-film.
25. Fest: Jacob Haugård.
30. Åbent hus: Kirsten Bruun om »Fred og menneskerettigheder«.

JULI

7. Åbent hus: Bente Søltøft: »Hvordan får kvinder indflydelse i samfundet?«.
9. Sort/hvid dag.
12. Volley-turnering.
21. Afslutningsfest.
22. Afrejse.

Fra elevforeningen

Elevmødet

I år mødte der ca. 80 tidligere elever op, og vi fik en dejlig weekend sammen med de 80 elever fra sommerskolen. Vi benyttede fredag aften's dejlige vejr til at tage en tur til Vesterlyng. Hjemkommet herfra dansede vi folkedans i skolens gård.

Lørdag indledtes med et foredrag og en lysbilledserie omkring miljøorganisationen »Greenpeace« og dens forskellige aktiviteter. Om eftermiddagen opførte teaterholdet fra vinteren 82/83 sin succesforestilling »Rejse i Maj«. Aftenen foregik til afro-rytmer leveret af det velspillende lokale (næsten) band »Mamma Kossa«.

Det blev en fin weekend, så vi ser frem til næste år med fortrøstning.

I årets løb

Det skal blandt andet nævnes, at bestyrelsen har udarbejdet og fået trykt en folder om elevforeningens arbejde, som deles ud til de nye elever. Vi håber på, at det kan være med til at skabe øget interesse for at blive medlem af foreningen. Vi har på nuværende tidspunkt ca. 1400 medlemmer, og det viser jo desværre en tilbagegang. Men vi må jo nok erkende, at det ikke er sandsynligt, at vi kan få lige så stor opbakning som i »gamle dage«. Men vi forsøger selvfølgelig, at få så mange med som muligt.

Fra generalforsamlingen skal vel først og frem-

mest nævnes, at det var her, vi endelig kunne overdrage højskolen elevforeningens bidrag til restaurering af øvelseshuset. Det blev en gave på 30.000 kr., som blev givet til restaurering af den kunstneriske udsmykning i og på øvelseshuset. Gaven kommer derved til at ligge i fin forlængelse af den gamle tradition for at vi efter evne bidrager til skolens udsmykning.

Det skal iøvrigt nævnes, at Ragnhild Hansen var på valg og ikke ønskede at fortsætte i bestyrelsen. I stedet blev Sanne Albæk Pedersen valgt. Sanne har tidligere været medlem af bestyrelsen som årgangsvalgt repræsentant. Revisorerne blev genvalgt og kontingentet blev fastsat uændret til 50 kr. for enkeltmedlemmer og 60 kr. for par.

Vi vil gerne allerede nu invitere jer til elevmødet 1984. Det bliver i weekend'en 15. - 16. - 17. juni. Hvis du ønsker nærmere program, kan du sende bud efter et hos vores forretningsfører.

Elevforeningens bestyrelse
Ingrid Fugl

Årsregnskab for Vallekilde Folkehøjskoles elevforening

1. juli 1982 til 30. juni 1983

INDTÆGTER

Medlemsbidrag	55.492,40
Renter SDS	2.372,24
Renter Statsgældsbev.	3.360,00
Renter Giro	65,95
Renter bog	47,98

Indtægter i alt 61.338,57

Balance 61.338,57

AKTIVER

SDS	24.695,10
Statsgældsbev.	24.850,00
Check	336,01
Giro	227,37

50.108,48

UDGIFTER

Trykning af årsskrift	30.293,82
Porto	13.321,50
Tryksager m.m.	2.159,77
Landsforening	1.125,00
Rejseudgifter	1.891,00
Skolen (elevmøde)	1.044,00
Musik (elevmøde)	2.000,00
Kontor m.m.	1.200,00
Forskelligt	399,66

Udgifter i alt 53.374,75

Driftsoverskud 7.963,82

Balance 61.338,57

PASSIVER

Formue 1. juli 82	42.144,66
Driftsoverskud	7.963,82

50.108,48

Ovenstående regnskab er gennemgået, bilag er sammenholdt med det bogførte. Sparekassebøger og giro afstemt. Intet fundet at bemærke.

VALLEKILDE, den 6. september 1982

Niels Juul / Kåre Jensen

Gymnastikopvisning ved elevmødet 1909.

Vedtægter

Vallekilde højskoles elevforening

1. Foreningens navn er: »Vallekilde Højskoles Elevforening«.
2. Foreningens formål er:
  - a) at vedligeholde forbindelsen mellem skolen og dens gamle elever. Dette søges især opnået ved udgivelse af et årsskrift og ved afholdelse af et elevmøde hvert år.
  - b) efter evne at bidrage til skolens udsmykning, anskaffelse af undervisningsmidler og lignende. Alt, hvad der på denne måde tilvejebringes, tilhører skolen og kan aldrig sælges eller bortgives.
  - c) at understøtte ubemidlede danske eller udenlandske elever under deres ophold på skolen.
3. Foreningen optager alle elever fra højskolen, også elever fra ugekurser. Bestyrelsen kan i særlige tilfælde anerkende andre, der i deres arbejde har været nært knyttet til skolen. Medlemsbidragets størrelse fastsættes af generalforsamlingen. Det opkræves forud for eller samtidig med udsendelsen af årsskriftet.
4. Årsskriftet »Fra Vallekilde Folkehøjskole« redigeres af en af bestyrelsen valgt mand eller kvinde. Det udsendes til alle foreningens medlemmer. Ikke-medlemmer kan tegne abonnement på årsskriftet til en pris, der fastsættes af bestyrelsen.

5. På den årlige generalforsamling, der afholdes i forbindelse med jubilarmødet, vælges bestyrelsesmedlemmer og revisorer. Bestyrelsen består af 7 medlemmer, hvoraf de 4 er valgt af de sidste 2 sommer/vinterhold, 1 medlem af hvert hold. De 3 bestyrelsesmedlemmer vælges af generalforsamlingen og afgår efter tur, 1 medlem hvert år. 2 revisorer vælges af hvert års generalforsamling. Genvalg kan finde sted.
6. Bestyrelsen fører forhandlingsprotokol over bestyrelsens møder og over generalforsamlingerne samt aflægger regnskab og status over foreningens midler. Bestyrelsen vælger selv sin formand.
7. Bestyrelsen udpeger i henhold til fundatsen for Den selvejende institution Vallekilde Folkehøjskole 2 medlemmer til institutionens bestyrelse. De vælges for 2 år ad gangen og afgår skiftevis. Det ene medlem vælges blandt de generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen.
8. Foreningen ansætter en forretningsfører og fastsætter dennes løn.

Vedtaget på generalforsamlingen den 25. september 1982.

Elevforeningens bestyrelse

Ingrid Fugl, Vallekilde - formand, valgt 1982.

Sussie Jensen, København - valgt 1981.

Sanne Albæk Pedersen - valgt 1983.

Bjarne Hansen, Århus - vinterholdet 81/82.

Niels Jørgensen, Gørding - suppleant -
vinterholdet 81/82.

Mette Krogsager, Århus - sommerholdet 82.

Anders Bender, København - suppleant -
sommerholdet 82.

Anne Steffensen, Jægerspris -
vinterholdet 82/83.

Annette Wolsing, Valby - suppleant -
vinterholdet 82/83.

Annette Andersen, København - sommerholdet 83.

Eskil Sørensen, Aalborg - suppleant -
sommerholdet 83.

Til Vallekilde højskoles bestyrelse har elevforeningen udpeget:

Susie Jensen, København.

Niels Bendix Knudsen, Mørkøv.

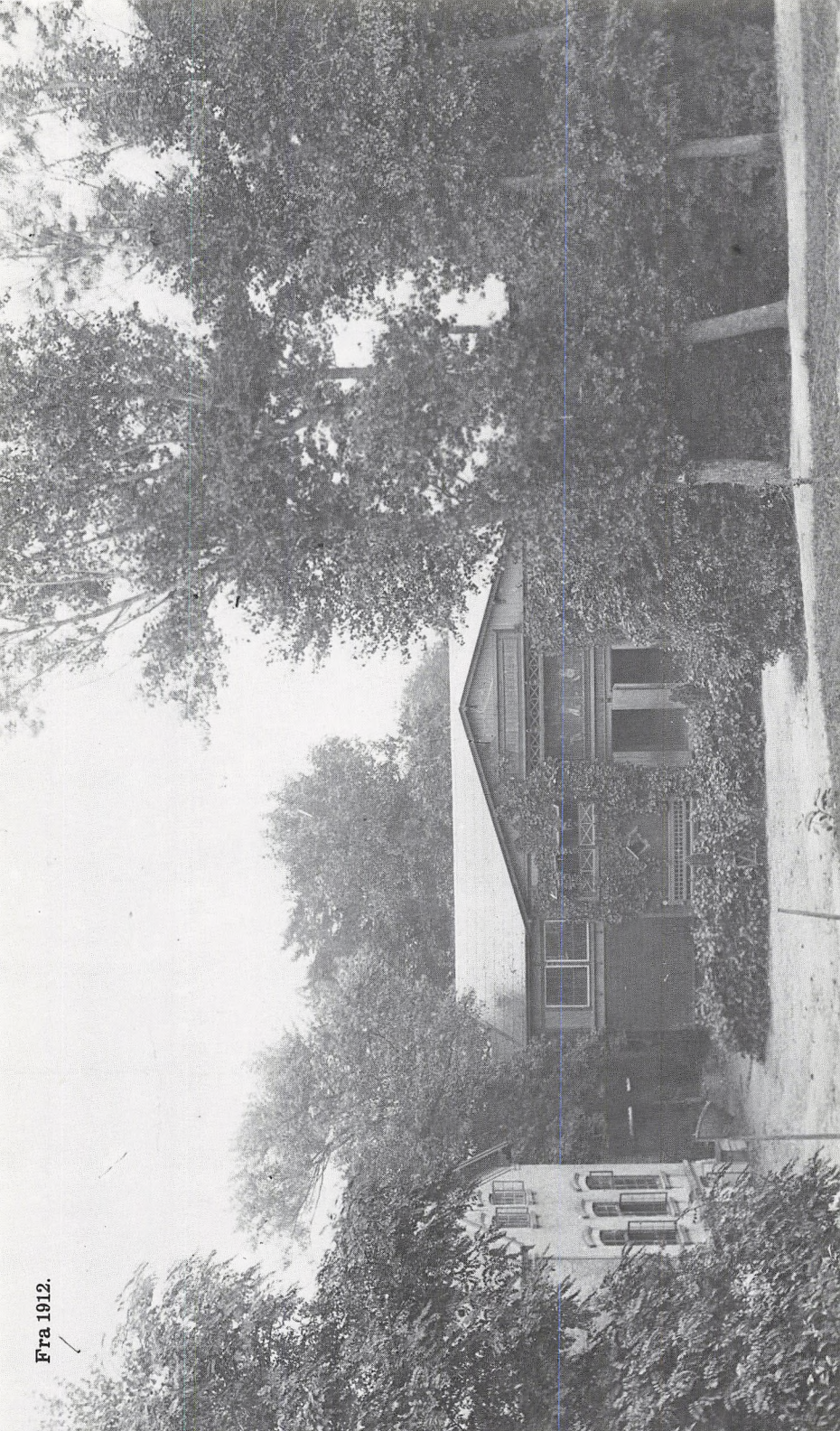
Elevforeningens forretningsfører:

Anne-Margrethe Steffensen,

»Øyås«, Tinghøjvej 4, Vallekilde, 4534 Hørve.

Tlf. 03 - 45 61 97.

Fra 1912.

Nyt fra Vallekilde højskole

Årets kurser

Når vi ser tilbage over det forløbne års tid kan det til tider være nærliggende at mindes, hvorledes man i gamle dage talte om »det velsignede Vallekilde«.

Ikke at stedet har ligget i et stille forklarelsens skin. Det være sig langt fra. Men vi har haft mulighed for at løfte i flok; helt nye medarbejdere har løftet sammen med kolleger, der har været på stedet i årevis - for nogles vedkommende i en menneskealder eller mere. Kurserne har været stuvende fyldte, travle håndværkere har vi kunnet beskæftige, så en bygge- og restaureringsperiode, der har strakt sig over 1½ år, nu er næsten helt afsluttet. Intensiteten har til tider været overvældende, og der er ingen af os der ikke på et tidspunkt har været på hælene af træthed. Men vi har heldigvis ikke været trætte alle på samme tid.

Velsignelsen skulle altså i stedet gå på dette, at Vallekilde summer af aktivitet, og for det meste af en aktivitet der peger i den rigtige retning.

Vinterskolen 1982-83 startede med 71 elever, masser af gode viljer, men også den usikkerhed som er næsten uundgåelig i disse år. Efter nogle uger var det nødvendigt klart at markere de grænser, der må sættes for at skolen kan fungere som et arbejdssted med et rimeligt socialt miljø, og fem elever forlod os. Derefter havde vi en vinterskole, hvor der i en god stemning blev lavet meget solidt arbejde. Efter

nyttår startede vi ud på de sidste fire måneder med 82 elever, som næsten alle var med til vejs ende i april.

Det var en lidt usædvanlig vinterskole, fordi vi jo var bygningsmæssigt handicappede. Gymnastiksalen kunne overhovedet ikke bruges, men vi lappede lidt på situationen ved at leje os ind i svømmehallen i Asnæs en gang om ugen og det samme i fritidscentret i Hørve. Men ikke nok med det. Der er næppe tal på de undervisningssituationer og hyggestunder der blev besværliggjort af larmen fra gravkøer og bulldozere - for slet ikke at tale om trykluftbør. Det hele tog eleverne med et minimum af brokkeri og et maksimum af forståelse. Og tilmed kunne man jo sige, at netop dette vinterhold fik alt besværet og ingen af glæderne: Den restaurerede gymnastiksal kommer ikke dem til gode, og de nye musiklokaler får de heller ingen fornøjelse af.

Eleverne i fjor fortjener en stor, varm tak fordi arbejdet gik så godt som det gjorde.

Sommerskolen fik ikke den festlige start i nye lokaler, vi havde håbet på. Byggeriet blev ikke færdigt til maj. Ja, vi skulle faktisk hen midt i juni før vi kunne bruge de nye musiklokaler - og da blev det i første omgang som sovesale til elevmødet.

Sommerskolen var fyldt, men der var lidt større travlhed ved »skiftedagene« end vi har oplevet de seneste år. Det er egentlig mærkeligt, at sommerskolen fungerer så godt som den gør, for på mange måder stiller det store krav til gensidig forståelse og smidighed, at man sådan kan melde sig for 4, 8 eller 12 uger. Det siger sig selv, at det binder os til undervisningsforløb, der ikke kan gå ud over en måned. Men det har vi vel også efterhånden lært.

Samtidig skal man ikke være blind for, at formen rummer mange fordele. Her tænker vi især på, at

det nuværende feriemønster i Danmark medfører, at vi får en mængde højt motiverede kursister som bruger fire af deres ferieuger til et højskoleophold.

Det eneste sted vi har mærket den afmatning i højskolebilledet, der tales en del om for tiden, har været på kortkurserne.

Dem havde vi i år skubbet hen til september for at komme tættere på efterårsmødet. På den måde skulle vi kunne lave et roligere efterår for lærerne, som således kan holde ferie i august, bruge en del af september til at arbejde med kortkurser samt forbedre og afvikle efterårsmødet, og så i oktober igen få en ferieperiode inden forberedelsesugerne op til vinterskolen.

Den idé har vist sig rigtig, og vore kortkurser ligger nu i september. Der kom i år lidt over 80 på vore kurser. I den første uge var der en snes der fulgte med gennem »Det romantiske gennembrud«, og et tilsvarende antal deltog i »Naturen og os«, mens der i den anden uge var et lille halvt hundrede deltagere på Værkstedskurset.

24. oktober startede vi så endelig vinterskolen 1983-84 med 74 elever, og da vi har taget en halv snes ind til januar, er det egentlig flere end vi har plads til. Men det skal nok gå. Vi har møbleret lidt om i spisesalen for at få det til at glide. Glæder os over at alle vore lokale nu kan bruges - og noterer det forbausende, at holdet har maskulint flertal.

Medarbejdergruppen

1983 vil blandt andet her i Vallekilde blive husket som det år, vi tog afsked med *Holmer Trier* i lærerkredsen.

Holmer fyldte 67 i april og syntes at tiden nu var inde til at koncentrere sig helt om maleriet, hvor han har en glædeligt stor mængde opgaver, der ven-

ter på at blive løst. Så med virkning fra 30. september er han ikke længere højskolelærer. En god uges tid før denne dato holdt vi en afskedsfest for ham, og det var netop en fest: Han siger ikke op fordi det går dårligt med eleverne - tværtimod - men fordi han har så meget andet han skal have lavet; han flytter ikke langt bort, men bliver boende i Vallekilde og vil derfor fortsat være et værdifuldt medlem af kredsen om skolen - og som det vil ses, er han da for eksempel også stadig med til at redigere årsskriftet.

Men naturligvis giver det en forandring ikke mere fortsat at være med i det daglige slid, og derfor skal det siges, at igennem næsten 30 år var Holmer med til at sikre en højt kvalificeret undervisning i tegning, maling, keramik og andre kreative discipliner. Det var han også i perioder, hvor de kreative fag ikke havde den medvind i højskolesammenhæng de har i dag. Endvidere skal det huskes, at på Vallekilde blev det aldrig til beskæftigelsesterapi, hvad der foregik i maleværkstedet. Undervisningen blev sat ind i en større sammenhæng i fornemste overensstemmelse med netop Vallekildes historiske tradition, og Holmers undervisning i kunstforståelse medførte, at der heller ikke blev tale om praktikdyrkelse, men at der blev bibragt de interesserede elever en sund teoretisk ballast.

Skønt Holmer hele tiden har fastholdt kvotalærestatus for at få tid til det kunstneriske arbejde også, så er det i eminent grad en *højskolelærer* der nu har takket af. Vallekilde er ham stor tak skyldig.

Da Holmer som omtalt i sidste årsskrift var blevet »vinterlærer«, var det naturligt at søge hans efterfølger ansat allerede fra den 1. maj. Der kom 68 ansøgninger til stillingen, og en hel række af dem var højt kvalificerede. Det lykkedes os dog at finde frem til otte, som vi gerne ville tale nærmere med, og ef-

ter disse samtaler fandt vi i glædelig enighed frem til, at det var *Annemette Lichtenberg* vi havde brug for. Samarbejdets første halve år viser med al ønskelig tydelighed, at medarbejderrådets vurdering var rigtig.

Annemette er uddannet på Skolen for Brugskunst i København og er desuden privatelev hos grafikeren Palle Nielsen. Hun har udstillet i forskellige sammenhæng og har været med som grafisk tilrettelægger på en del bøger. Den undervisningsmæssige erfaring er indhentet gennem en årrække ved især ungdomsskolen i Hillerød. Annemette er flyttet ind i den tidligere sekretærlejlighed for enden af Havegangen. Lejligheden er blevet isoleret og malet efter at den blev ledig ved at vores sekretær, Jytte Gynther, ved årsskiftet købte eget hus på Kirkestien, to minutters gang fra skolen.

I den praktiske stab arbejdes der også med stabilitet og dygtighed. Vi har oplevet det paradoksale, at landets bedrøvelige beskæftigelsessituation giver os nye muligheder!

I sidste årsskrift omtalte vi, at det første jobtilbud vi kunne tilbyde gik til en maler. Nu er ordningen skåret ned fra 9 til 7 måneder, og i en sådan periode har vi *Aksel Jensen* fra Hørve som en værdifuld ekstra arbejdskraft i haven. Perioden strækker sig for Aksels vedkommende frem til 23. marts.

I køkken og på kontor har vi fået muligheder for at oprette EFG-praktikpladser fra starten af 1983. *Mona Møller* er snart færdig med sine 12 praktikmåneder i køkkenet, og på kontoret er *Helle Petersen* heldigvis kun halvvejs i de 24 måneder, der er praktikperioden på kontor.

Gæstekunstnerordningen har også i den seneste periode vist sin berettigelse.

Et afbud bevirkede ganske vist, at vi ikke havde

nogen boende i lejligheden på vinterskolens første del, men i anden periode kom *Elisabetta Bocciardo* fra Sardinien. Hun har på sin hjemø især arbejdet med murmaleri, og viste blandt andet i et lysbilledforedrag hvilken særpræget kultur Sardinien's murmalere er med til at skabe. Her på skolen lavede hun især et stort maleri om karnevalsforberedelser. Det hænger nu på væggen ind til foredragssalen, hvor det lyser op og vækker debat.

På sommerskolen brugte vi igen den udmærkede ordning med at gæsten især er tilknyttet det økologiske havebrug, og *Bo Petersen*, som kom lige fra afsluttende eksamen på Landbohøjskolen, var på flere måder et værdifuldt tilskud til sommerens aktivitet.

Endelig havde vi i juli solid hjælp af *Anne Birthe Olsen* og *Henrik Søgård Jørgensen* fra Den frie Lærerskole i Ollerup. De overtog Jørn Fugls timer, så Jørn kunne komme på teaterkursus i Herning.

Sluttelig skal det huskes, at vi også i år har kunnet fejre en rund fødselsdag i medarbejdergruppen. *Herdis Veit* fyldte 50 år den 26. juli og blev behørigt fejret og hyldet i flere omgange, blandt andet ved en hyggelig gang natmad i præsteboligen efter sommerskolens sidste medarbejdermøde, hvor vi overrakte Herdis et maleri Holmer havde lavet af højskolen.

Skolens bygninger

Årsskriftet 1981 drejede sig om planerne for Øvelseshusets restaurering, og skriftet næste år vil selvfølgelig behandle planernes gennemførelse og husets 100 års fest til februar.

Lad os derfor i denne omgang blot konstatere, at skolen i købet af det sidste år er blevet 168 m² større. Nemlig nybyggeriets 240 m² minus »Granstuen« som er revet ned og forsvundet. Øvelseshuset er nu

lagt frit og forbundet med fløjen fra 1962 og skolens hovedbygning ved en stor terrasse. Under denne terrasse befinder sig to musiklokaler samt omklædnings- og baderum til gymnastiksalen og et par ekstra toiletter.

Fra nybyggeriet går der dels en gang ind i skolens øvrige bygninger ved keramikværkstedet, dels en trappe op i Øvelseshuset. Man kan altså stadig komme rundt i hele bygningskomplekset uden at skulle ud under åben himmel.

Byggeriet var en til tider meget sej affære, og som omtalt blev afleveringsdatoen 2. maj overskredet med godt halvanden måned på trods af den meget milde vinter, men delvis på grund af det lige så våde forår.

I øvrigt er vi stadig ikke helt færdige. Der mangler et par irriterende småting før vi er helt på plads, blandt andet med ventilationen. Det har også vist sig, at musiklokalerne ikke er gode nok endnu. Der kommer stadig for meget lyd ud, og vi skal have skiftet termoruderne ud med ruder med særligt lydabsorberende glas, ligesom de store skråtstillede vinduer virker som en ren solfanger, så vi til foråret skal have monteret et markisesystem for at kunne få glæde af lokalerne hele året rundt.

Men når det er sagt skal det sandelig ikke maskeres, at det er en meget stor forbedring af skolens faciliteter vi nu er *næsten* færdige med at få på plads.

Nybyggeriet har stort set holdt licitationsprisen, og er med jordarbejder og det hele nået op på kr. 1.958.567,00.

Finansieringen er et sparekasselån på 1,2 millioner som skal betales over 20 år, og hvor der er stats-tilskud på 85 pct. af renterne. De sidste 15 pct. af renterne på dette lån, de fulde afdrag på lånet, samt

alt hvad der ligger ud over de 1,2 millioner, skal klares over skolens drift.

Vedligeholdelsesprogrammet på skolen fortsætter i øvrigt, og med den plan der nu er lagt for perioden 1984-86 vil vi om et par år kunne sige, at inden for en 5-årig periode er alle elevværelser og gangene blevet restaurerede og malede, samt alle bade- og toilettrum solidt renoverede.

Skolekredsen

Den årlige generalforsamling fandt sted den 24. maj. Der var mødt 58 medlemmer, og under Bent Madsens rolige ledelse forløb mødet på bedste måde.

Kristian Brøns omtalte i sin grundige beretning især fire områder: Højskoleområdet generelle vilkår i 1982 - Vallekildes virke i 1982 - Nybyggeriet samt Øvelshusets restaurering.

Under det andet punkt glædede formanden sig over, at der i det forløbne år havde været 70.4 årselever, en stigning på 2,3 i forhold til 1981, og dermed var man oppe på det maksimalt mulige for Vallekildes vedkommende.

Finn kunne for andet år i træk fremlægge et meget fint regnskab. Med en omsætning på kr. 5.600.605,00 var der tale om en omsætningsstigning på godt 1,4 millioner, og der kunne noteres et regnskabsmæssigt overskud på kr. 79.921,00 efter afskrivninger på kr. 107.564,00 og henlæggelser til byggefonden på kr. 225.000,00.

Beretning og regnskab blev enstemmigt godkendt, og derefter bad formanden om ordet uden for dagsordenen. Kristian Brøns fortalte, hvorfor man havde inviteret *Mads Nielsen, Viborg*, med som særlig gæst ved generalforsamlingen. Bestyrelsen havde gerne villet påskønne Mads Nielsens enestående

indsats for at skaffe økonomiske midler i forbindelse med Øvelseshusets restaurering. Man var nået frem til, at det bedst kunne ske ved at udnævne ham til institutionens eneste æresmedlem. Mads fik overrakt et særligt dokument, underskrevet af den samlede bestyrelse og forstanderparret, han fik et stort landskabsmaleri af Holmer Trier og blev også på anden måde fortjent hyldet.

Ved valget blev *Kristian Brøns, Helge Larsen* og *Niels Steffensen* enstemmigt genvalgt til bestyrelsen, som senere på aftenen konstituerede sig med genvalg af Brøns som formand og Helge Larsen som næstformand.

Årets møder

Elevmødet omtales under elevforeningens beretning. Efterårsmødet 23. - 25. september blev et godt og solidt arrangement, startende med at små 150 hørte fhv. seminarierektor *Otto Krabbe* i foredrags-salen tale varmt og engageret over emnet »Kvæler den offentlige forsorg den private ansvarlighed?«

Lørdag var den næsten-restaurerede gymnastiksal ramme om mødet, og 290 mennesker tog resultatet i øjesyn og lyttede til *Helle Gotved* som helt uimodståeligt inspirerende fortalte »Noget om gymnastik«, mens DDGU's landsformand, *Arne Rasmussen*, holdt et vigtigt foredrag betitlet »Hele mennesker i folkelige baglande - om gymnastik og højskole«.

Søndag rundede vi af med knapt 175 mennesker i salen, hvor først Finn talte om forfatteren og journalisten Arthur Koestler, »En korsfarer uden kors«, og seminarierektor *Erik Sigsgaard* satte et inspirerende og humoristisk punktum om især forældre/barn forhold: »Om at skabe sig - og skabe sin verden«.

Der har været møder i alle tre Vallekilde-kredse i år. Finn var i Skjern den 29. september, i Hjørring dagen efter og endelig på Søhus hos Fynskredsen den 2. oktober. Alle tre steder med et foredrag med overskriften »Efter Grundtvigs fødselsdag -« samt, efter hyggelige og værdifulde kaffebordssamtaler, orientering om livets gang på Vallekilde.

Og apropos Grundtvigs fødselsdag skal det nævnes, at den gav en helt ekstraordinær foredragsaktivitet både herhjemme (hvor det ikke er helt slut endnu) og i det øvrige Norden. Finn havde den store oplevelse at tale om Grundtvig ved to besøg i Norge og ved ét i Finland. Endelig bør det med, at en tre ugers studierejse i England i foråret blandt andet gav Finn lejlighed til at genknytte forbindelser mellem Vallekilde og Fircroft College i Birmingham, forbindelser der var stærke i Uffe Grosens tid - men som i øvrigt går helt tilbage til 1908.

Vibeke og Finn Slumstrup

Praktiske meddelelser

Elevmødet 1984

vil - som i fjor - blive placeret i weekend'en før Sct. Hans, og det vil sige fra *fredag den 15. juni om aftenen til søndag den 17. juni om eftermiddagen*. Mødets endelige program vil først blive fastlagt senere, men tidsrammen ligger naturligvis fast.

Efterårsmødet

begynder *fredag den 21. september kl. 16.15 og slutter søndag den 23. september sidst på eftermiddagen*.

Husk, at *alle* gamle elever - ikke kun jubilarer - er velkomne til efterårsmødet. Hvis man melder sig til hele mødet, får man rabat, idet tilmelding til at bo på skolen under hele mødet giver gratis adgang til arrangementerne.

Benyt Jer af tilbuddet, så det ikke kun er under foredrag og lørdagsunderholdning der er liv på Vallekilde i den weekend.

Jubilarmødet

holdes *fredag den 21. september og begynder med midag kl. 18.30*. Eleverne fra årgangene 1913-14, 1914, 1923-24, 1924, 1933-34, 1934, 1943-44, 1944, 1958-59, 1959, 1973-74 samt 1974 vil denne aften være skolens gæster.

Pårørende og tidligere elever, der ikke er jubilarer, er velkomne mod forudbestilling og betaling.

Jubilarer, der ikke er medlemmer af elevforeningen, vil fra skolen modtage en særlig invitation til mødet. Kender I adresser på jubilarer, som *ikke* er medlemmer, så send venligst adresserne til Anne-Margrethe Steffensen, »Øyås«, Vallekilde, 4534 Hørve.

Kortkurser

Et ugekursus kan være en glimrende måde for gamle elever at opfriske bekendtskabet med deres højskole på.

Vallekilde afholder i 1984 tre ugekurser.

I perioden 2. - 8. september kan man deltage i enten »Ludvig Holberg - vor samtidige« eller i »Naturen og os«. I perioden 8. - 14. september er der for fjerde gang »Værkstedskursus i Odsherred«. Hvis du er interesseret - så kontakt skolen (03 - 45 60 45) - og vi sender den særlige brochure over disse kortkurser.

Vallekilde højskoles bestyrelse

Afdelingsbestyrer *Kristian Brøns Petersen*,
Hørve, formand.

Skyldrådsformand *Helge Larsen*, Tjebberup,
næstformand.

Konsulent *Hans Bertelsen*, Stårup.

Studerende *Sussie Jensen*, København.

Forstander *Niels Bendix Knudsen*, Mørkøv.

Gartner *Alf Larsen*, Roskilde.

Amtsrådsmedlem *Knud Bjørn Madsen*, Svebølle.

Fru *Erna Læssøe Olsen*, Hørve.

Entreprenør *Niels Steffensen*, Vallekilde.

VALLEKILDE-KREDSENE

Vestjyllandskredsen

Formand: Forhenværende gårdejer Arne Rode,
Egevej 6, 5933 Kibæk.

Møde i 1985.

Nordjyllandskredsen

Formand: Forhenværende gårdejer Mads Nielsen,
Vestergade 38, 9760 Vrå.

*Møde på Højskolehjemmet i Hjørring lørdag den 29.
september 1984 kl. 13.30.*

Fynskredsen

Formand: Karl Rasmussen, Enghaven 14, Jullerup,
5472 Sørslev.

Møde i 1985.

Vinterskolen 1973/74

- Bent Andersen, Amtsvejen 77, 3390 Hundested.
Jacob Andersen, Grundtvigs Hus Koll., Göteborg allé 14, Blok 3, A II, 8200 Århus N.
Kirsten Møller Andersen, Slotslyngen 3, 8210 Århus N.
Kurt Andersen, Sortemosen 12, 2690 Karlslunde.
Mogens Andersen, Milehøjen 12, Årby.
Pia Henriette Andersen, Engbakkevej 16, 2920 Charlottenlund.
Thorkild B. Andersen, c/o Wodstrup, Sten Billes Gade 1, 2100 København Ø.
Peter Olesen Balle, Parkvej 34, 1., 4600 Køge.
Michael Bograd, Hedelyparken 98, 2670 Greve Strand.
Gudrun Brund, Århusvej 59, Søften, 8382 Hinnerup.
Marianne Carstensen, Bodum Bygade 34, 6400 Åbenrå.
Britta Christensen, Gerlev Idrætshøjskole, 4200 Slagelse.
Carsten Christensen, Skolegade 4, 3., 5800 Nyborg.
Kirsten Christensen, Heldagergårdsvej 7, 5700 Svendborg.
Tove Dahl, Ørby, 6100 Haderslev.
Erling Ebbesen, Schandorphsvej 6, 4100 Ringsted.
Mie Fischer, c/o Fülche, Østerbrogade 106, 2100 København Ø.
Birgit Frederiksen, Bellahøjvej 100, 4., 2720 Vanløse.
Karin Friberg, Stadilvej 14, 2720 Vanløse.
Lisbeth Gronemann, Bøllegårdsallé 11, 2400 København NV.
Erik Nick Hansen, Nørregade 58, 3300 Frederiksværk.
Mads Rahbek Hansen, Bregnerødvej 2, 3450 Allerød.
Marianne Hansen, Borups Allé 123, 3.th., 2200 København N.
Stig Brandt Hansen, Morbærhaven 10-68, 2620 Albertslund.
Torben Hjære Hansen, Bjergvejen 81, 5651 Allested, fra 25/4:
Roy Galloway, Box 637, Fort Saskatchewan, Alberta, Canada.
Vivi Hansen, Nyvangsvej 24, 1.th., 4400 Kalundborg.
Diana Heilmann, Tuapanguitvej s.nr. 208, 3900 Godthåb.
Margrethe Heilman, Blok 15, opg. A.nr. 6, 3900 Godthåb.
Gerd Ipsen, Kalkbrænderivej 7, 3700 Rønne.
Elsebeth Jacobsen, Mosrosevej 20, st.th., 2770 Kastrup.
Pia Jacobsen, Askevænget 41, 2830 Virum.
Birthe Jensen, Albertslundsvej 8, 2620 Albertslund.
Jane Jensen, Ragnagade 26, 4.th.

Johanne Jensen, Skovforten 2, Lysabildskov, 6474 Skovby Als.
 Marianne Jensen (nu Larsen), Tjørnelundevej 17, Høng. - Efter et dejligt ophold på Vallekilde arbejdede jeg en kort tid i et køkken, inden jeg begyndte på Børnehaveseminariet i Slagelse sommer 74. Blev gift med Vagn (kom og besøgte mig på højskolen) de. 4. sept. 76. Blev færdig på seminariet 77, fik arbejde med det samme på et spædbørnehjem i Slagelse, senere i en børnehave. Har siden 79 arbejdet i Gørlev børnehave, hvor jeg har et formiddagshold. Vi købte hus i Høng i 78 og fik vores dreng Henrik 12. juli 78. Den 13. januar 81 fik vi Karin, flyttede en måned senere her til Møllegården i Gierslev, hvor vi alle kan få tiden til at gå. - Møllegården, Stensbjergvej 4, Gierslev, 4270 Høng.

Preben H. Jørgensen, Nordrevej 13, 8230 Åbyhøj.

Margo Kållehave, Vigerslevallé 226, 2500 Valby.

Ruth Kirkegård, Skælskørvej 16, 4173 Fjenneslev.

Lone Fjord Kristensen, Bistrupvej 57, 3460 Birkerød.

Vibeke Fjord Kristensen, Bistrupvej 57, 3460 Birkerød. - Efter højskoleopholdet flyttede jeg august 74 i kollektiv på Lyng Overdrev sammen med bl.a. Lone, Bogart og Erling fra samme hold. Jeg startede med at læse kunsthistorie ved Københavns Universitet. Søgte efter et par år ind på Fysioterapeutskolen i København. Her begyndte jeg februar 77. Blev færdig januar 80. I alle disse år boede jeg stadig i »Høje Tvede«, men af den oprindelige besætning var der kun Niels Peter (som nogle måske erindrer fra utallige højskolebesøg den vinter) og jeg tilbage. I februar 80 flyttede N.P. og jeg til København i en stor, gammel lejlighed på Vesterbro. Jeg arbejdede først på Hvidovre Hospital og senere Sundby Hospital. I november 82 flyttede vi fra den bilforurenede by her til Bregnerød, 3 km sydøst for Gilleleje. Niels Peter og jeg købte sammen med min bror et lille stråttækt hus af ældre dat (1777). Her bor vi så nu. Den første tid arbejdede jeg på Esbønderup Hospital, men jeg er nu på en fys.klinik i Ålsgårde. - Bregnerødvej 29, 3250 Gilleleje.

Panda Kristiansen, B348 Skibshavsvej, 3900 Godthåb, Grønland.

Ulla Kristoffersen, Kristiansdalsallé 98, 5250 Fruens Bøge.

Peter Krogness, Albertslundsvej 111, 2650 Albertslund.

Henrik Overgaard Larsen, Strandparken 16, 4000 Roskilde.

Jørgen Skov Larsen, Frederikssundsvej 37, 2400 København NV.

Lene Larsen, Bavelsevej 2, 4171 Glumsø.

Trine Birkerød Larsen, Markledet 25B, 2650 Hvidovre.

Birte Lausch, Dannebrogsgade 8, 2., 8000 Århus C.

Eva de Lichtenberg, Galgebakken, Skrænt 2-24, 2620 Albertslund.

Hilda Lindberg, Sdr. Saugstrupvej 1, 7500 Holstebro. - Efter højskolen vendte jeg tilbage til min tidligere arbejdsplads, Holstebro kommune, hvor jeg i dag er ansat i arbejdsgiverkontrollen. Jeg er endnu ikke gift, men bor sammen med min ven i et hus uden for Holstebro. - Slåenvej 166, 7500 Holstebro.

Anne Vibeke Lindholm, Elmevej 1, Bloustrød, 3450 Allerød.

Pia Loran, Hjortekærsvvej 135, 2800 Lyngby.

Claus Lüthcke, Gentoftgade 66, 2.v., 2820 Gentofte.

Else Sten Madsen, Anders Larsensvej 121, 4300 Holbæk, c/o P. Lykke Jensen, Asmindrup, 4400 Kalundborg.

Ruth Madsen, Åbyvejen 16, 5881 Skårup.

Jan Mikkelsen, Jansvej 3, 1., 2300 København S.

Bente Nielsen, Jyllandsgade 11, 3., 8900 Randers.

Anne Marie Nielsen, Adelgade 73, 4880 Nysted.

Kirsten Nielsen, Nykøbingvej 7, 4990 Saksøbing.

Lene Bøgh Nielsen, Rosenvej 6, 4700 Næstved. - Da jeg kom hjem fra højskolen fik jeg job på Næstved kommunale plejehjem, som afløser for sygehjælper. Et job jeg beholdt i week-ends og ferier, da jeg begyndte på Nykøbing F børnehaveseminarium sommer 74. Da jeg var færdig som børnehavepædagog i 77 fik jeg først job ved en integreret daginstitution i Næstved, hvor jeg var indtil 1. april 79. Derefter fik jeg job ved Bårse Børnecenter, hvor jeg stadigvæk er. - Lindeparken 27, 4700 Næstved.

Hanne Odgård, Fuglgårdsvej 20, 7600 Struer.

Jens Göran Ottosson, Lucernestien 41, 2610 Rødovre.

Suzie Patterson, 67 Shadowbrook rd, Shrewsbury, New Jersey 07701, USA.

Bente Pedersen, Mosesvinget 3, Mullerup, 4200 Slagelse.

Lene Uhre Pedersen, Tingvej 6, 6990 Ulfborg.

Mikael Pedersen, Ndr. Fasanvej 6, 4., 2000 København F.

Ove Pedersen, Stadilvej 14, 2720 Vanløse.

Susan Pedersen, Nørregade 33, Tune, 4000 Roskilde.

Birthe Reingaard Petersen (nu Jørgensen), Saxogade 10, 4180

Sorø. - Efter endt højskoleophold fik jeg job hos L. M.

Ericsson i Glostrup som teknisk tegner. Her var jeg i 2 år, hvorefter jeg var hjemmegående i ca. 2 år grundet giftermål og barn. Vi var i mellemtiden flyttet til Ringsted og boede der i 4 år. 1978 fik jeg tegnerjob på Kongskilde Maskinfabrik, Sorø, og året efter flyttede vi tilbage til Sorø, hvor vi købte hus. 1981 blev jeg fyret grundet personalereducering, og har siden været arbejdsledig med skiftende småjobs, som hjemmehjælper og p.t. rengøring på en skole. I øvrigt har jeg nok at se til. Vi har nu 3 dejlige børn, hus, have samt en stor hund, så al fritid er besat. - Kongebrovej 30, 4180 Sorø.

Lena Petersen, Lærkevej 8, 4400 Kalundborg.

Uffe Geert Petersen, c/o H. Vibæk, Egmondvej 14, 2792 St. Magleby.

Anette Vinding Poulsen, Hvidkildevej 6, 3., 2400 København NV.

Pernille Rasch, Lerchenborgvej 45, 4400 Kalundborg.

Kirsten Hovgård Rasmussen, Helenevej 8, 1., 5000 Odense.

Anne Marie Refsing, Skudstrup, 6600 Vejen.

Lea Rolfsen, Kirkebjergallé 116, 2600 Glostrup.

Birgitte Rossini, Dalstrøget 83, st., 2860 Søborg.

Jørgen Steen, Gl. Kærvej 6, 1., 9000 Aalborg.

Jette Hougård Sørensen, Ridderstien 6, 5463 Harndrup.

Ulla Tangdal, Pilevang 14, 2980 Kokkedal. - 1974/75 arbejdede i børnehave. 1975/76 eventyrrejse til Ibiza (2 mdr.). Marokko i 6 mdr. Hjem og sparer op til næste tur. 1½ år på fritidshjem og i ungdomsklub, kun afbrudt af en midsommertur på Grønland. Hele 1978 rejser jeg atter i eventyrets verden, denne gang rundt i det meste af sydamerika og dets bjerge, jungle, floder og have. 1979 i produktionskollektiv i Skanderborg-området. Flytter derefter til København, hvor jeg bor et år - i den hektiske tid omkring »byggeren«, FN-kvindekongressen osv. Arbejder atter på fritidshjem/ungdomsklub. 1981: Tur i Mexico og det smukke lille land Belize i Carribeans paradis. Tilbage til fritidshjem. 1982: 4 mdr. tilbage til Mexico/Belize, 4 måneders vikar på fritidshjem. 1982/83: Er nu startet på Kerteminde Husflidshøjskole/seminarium. Har foreløbig taget 8 måneders højskole. Starter september på seminariet. Det er en uddannelse som faglærer i keramik plus man får kendskab til to andre fag. For mit vedkommende træ/metal og batik. På min tur rundt i verden har jeg oplevet håndværkerne, som et meget smukt folk, afbalancerede og uden tanker på at skabe krig og ufred. Nyder utrolig meget selv nu at lære et håndværk. - Gedskovvej 1, 5400 Kerteminde.

Sommerskolen 1974

- Alice Andersen, Birkhøjterrasserne 422 C, 3520 Farum.
Søren Køster Andersen, Jens Munksvej 36, 8200 Århus N.
Kim Hass Augustsen, Slagelse Kollegium, Teknisk Skole, 4200 Slagelse.
Agnethe Barslund, c/o Lomholdt, Gårslevsvej, Høll, 7090 Børkop.
Ole Bjerring, Niels Juels Gade 58 A, 3. tv., 8200 Århus N.
Alina Bienert, Blegdamsvej 74, vær. 9. 2100 København Ø.
Ole Erik Boye, Breumvej 60, 2730 Herlev.
Gerda Skou Christensen, Engdalsvej 69A, 8220 Brabrand.
Lone Christiansen, Folehaven 115, 2500 Valby.
Rose Eggersdottir, Langholtsveg 33, RVK, Island.
Eva Finsen, Christiansvej 1, 5., 2920 Charlottenlund.
Berith Fischer, Vigerslev Allé 380 A, 2650 Hvidovre.
Esben Fog, Parkosvej 31, 2820 Gentofte.
Dorte Futtrup, Vallekilde Højskole, 4535 Vallekilde.
Jesper Daugaard Hansen, Postparken 8 B, 2770 Kastrup.
Johnnie Hansen, Stengade 18 V, 2200 København N.
Siggi Gudjønsson, Brekkugata 2, Pingeyr, Dyrafirdi, Island.
Leif Almann Hansen, Bybækterrassen 157 C, 3520 Farum.
Martin Hjelmberg, Kastanievej 43, 2840 Holte.
Arkaluk Høegh, Journalisthøjskolen, Århus.
Pia Promm Jennow, Ved Sønderport 24, 2300 København S.
Inger Lise Jensen, Villestofte Skovgyde 146, 5000 Odense.
Leif Jørgen Jepsen, Lyshøj Allé 19, III., 2500 Valby.
Ruth Johnsen, Drosselvej 3, 4370 St. Merløse.
Egon S. Jørgensen, Byne, 6880 Tarm.
Birthe Kristensen, Gardnervænget 7, 4900 Sakskøbing.
Uffe Kristensen, Vestergade 12, 4270 Høng.
Stig Allan Kroner, Hovedgaden 65 B, 3520 Farum.
Eva Krøll, Nørregade 65, 7200 Grindsted.
John Lund, efter 1.9.74: Strandparksvej 11, 2900 Hellerup.
Joe Pradip Mistry, Sjøløer Boulevard 105, 1. tv., 2500 Valby.
Robert Mølgaard, Mirabellevej 25, 7700 Thisted.
Erik Møller, Abildgårdsvej 53, 9400 Nørresundby.
Benthe Nielsen, Degnelodden 5, 3200 Helsingø.

Claus Møller Nielsen, Buchwaldsvej 3, 5690 Tommerup St.
 Flemming Thorngren Nielsen, Smakkegårdsvej 169, st., 2820
 Gentofte.

Jette Nielsen, Folemarksvej 6, 2600 Glostrup.

Max Nørup Nielsen, c/o Stevnsgade 2, st., 2200 København N.

Tina Nielsen, Vindbygårdsvej 18, Blovstrød, 3450 Allerød.

Sallie Nordquist, Dansk Experiment in International Living,
 Badstuestræde 17, 1209 København K.

Mariann Olesen, Strandbyparken 6, st., 2650 Hvidovre.

Claus Pedersen, Teglværksparken 78, 3050 Humlebæk. - Efter
 højskolen måtte jeg afslutte min kontrakt med Flyvevåbnet,
 hvorefter jeg blev ansat i EDB-afdelingen hos DSB. Efter et
 par år i det stive tjenestemandssystem ville jeg prøve kræfter
 som selvstændig Taxa-vogmand. Dette gik over al
 forventning, men efter et par år syntes jeg, at presset blev
 for stort, hvorfor jeg begyndte at se mig om efter nye
 udfordringer. Da Irma søgte bestyrer aspiranter, og jeg aldrig
 havde prøvet af være i butik - ja, så søgte jeg - og fik en
 uddannelse til forretningsbestyrer. Efter ca. 1½ år i Irma var
 min lyst styret til at beskæftige mig med varerne, det var
 mere personalet, der havde min interesse, og da et andet
 firma søgte en servicechef, ja, så sprang jeg fra Irma. For et
 år siden (1. juli 82) blev jeg udnævnt til personalechef i en
 afdeling med ca. 300 medarbejdere. Her tror jeg, at jeg har
 fundet mit rette element, da jobbet er 100 pct. selvstændigt og
 afvekslende. Jeg kan ikke påstå at 2 dage er ens, når man
 skal sørge for at 300 mennesker trives. - Møllevangen 9, Strø,
 3320 Skævinge.

Vinterskolen 1982/83

- Lene K. Andersen, Gemmasallé 10, 2770 Kastrup.
Anne Mette Bacher, Classensgade 38, 4.tv., 2100 København Ø.
Martin Bak, Bukkerupvejen 3, 3700 Åkirkeby.
John Behrens, Stenløsevej 61, 2700 Brønshøj.
Nina Bock, Frederiksborggade 33, 2.th., 1360 København K.
Lars Bro, Kollegiebakken 9, 1414, 2800 Lyngby.
Claus Christensen, Rosenvængets Allé 19, 1.
Søren Bech Christensen, Værebrovej 186, 2880 Bagsværd.
Lynn McGonagle, 2Middleline RD Ballston SPA N.Y. 12020,
USA.
Hans Jacob Christensen, fam. Rådhuspladsen 8, 4200 Slagelse.
Susanne Edwards, Classensgade 62, 2100 København Ø.
Christian Egesholm, Scandiagade 62, st.tv., 2450 København
SV.
Inge Ehrenskjold, St. Billestorv 4, 2.tv., 8200 Århus N.
Naomi Elkington, Poppelvej 110, 2791 Dragør.
Lars Peter Fischer, Bispevangen 5, 2750 Ballerup.
Jan Fischer, Lodievej 5, 2300 København S.
Ole Flindt, Grundtvigsvej 16, 1.th., 1864 København NV.
Hanne Gravesen, Hvidkildevej 65, 2400 København NV.
Henrik Hansen, Vinklehuse 27, 2.mf., 2770 Kastrup.
Bente D. Hansen, Torstilgårdsvej 58, st.mf., 8381 Mundelstrup.
Tina Hansen, Krausesvej 21, 4.th., 2100 København Ø.
Lone Hansen, Mathøvsvej 22, st.th., 1674 København V.
Lisbeth Hansen, Kohavevej 5, 5854 Gislev.
Bodil Hansen, c/o Tl. Christiansen As. Hansen, Nørrebrogade
168 A, 3.th., 2200 København Ø.
Tine Henriksen, Ravnholmvej 6, 2800 Lyngby.
Lene Herberg, Sct. Laurentüvej 17, 9990 Skagen.
Lone Hey, Frederik d. 6. Allé, 6.sal, 3.tv., 2000 København F.
Jan Horn, Dannevang 201, 3400 Fredensborg.
Harry Jensen, c/o Vesterhavsgade 46, Torsminde, 6990 Ulfborg.
Anne Mette Jensen, Algade 41, vær. 14, 4500 Nykøbing S.
Kristine K. Jepsen, co/o Hovedbygade 80, 6372 Bylderup-Bon.
Johs. Johnsen, Frederiksberg Allé 27, 1820 København V.
Lotte Isager, Nr. Langgade 24 A, 8840 Rødkærbro.

- Lene Julieussen, Irishaven 61, 2760 Måløv.
 Anne Mette Keinicke, St. Glasvej 12, 1., 5000 Odense C, fam.
 Tyttebærvej 9, 5260 Odense S.
 Ole Kielberg, Nygårdsterrasserne 288E, 3520 Farum, el. c/o T.
 Nielsen, Solnavej 8, st.tv., 2860 Søborg.
 Mette Marie Kildetoft, Reverdilsgade 7, 4.th., 1701 København
 V.
 Merete Klitgaard, Sjællandsgade 53, 4.th., 2200 København N.
 Mette Larsen, Viekår 45, 2950 Vedbæk.
 Heller Tiller Lorentzen, Skovlyporten, blok 3-10, 2840 Holte.
 Karin Lund, Janus La Coursgade 5, 4.tv., 8000 Århus C.
 Arne Madsen, Gabelsvej 3, 6740 Bramming.
 Tina Madsen, Abildgårdsgade 18, 2., 2100 København Ø, el. c/o
 Kofoed, Bukkeballevvej 51, 2960 Rungsted Kyst.
 Vibeke Malmos, fam. Stationsvej 8, 5772 Kværndrup.
 Vivian Maltesen, Pottemagerporten 122B, 2650 Hvidovre.
 Birthe Melby, Utterslevvej 17F, st., 2400 København NV.
 Tine Michaelsen, Engelstedsgade 25, 2., 2100 København Ø, el.
 fam. Hans Michaelsen, Valnøddevej 4, 3400 Hornbæk.
 Kåre Mikkelsen, Gl. Køge Landevej 137, 2500 Valby.
 Anne Moril, Højvængen 7, 9400 Hjørring.
 Hanne Møller, Henri Nathansensvej 4, 9400 Hjørring.
 Ib Nellemose, Peter Bangsvej 143, 3.tv., 2000 København F.
 Kurt Green Nielsen, Nordlandsgade 11, st.tv., 2300 København
 S.
 Anders Nielsen, Jydeholmen 42, 2.tv., 2720 Vanløse.
 Claus Nissen, Skovgade 14A, 6760 Ribe.
 Erik Olesen, Dalgas Boulevard 74, 4., 2000 København F.
 Naomi Elkington, Tåregårdsvej 19. 2750 Ballerup.
 Kirsten Ottosen, Nørrebrogade 55, 3., 2200 København N, el.
 fam. Ottosen, Hesselagervej 4, 5884 Gudme.
 Steen Palskov, Lappen 10D, 3000 Helsingør.
 Jørgen Petersen, Parkvej 178, lejl, 28., 4700 Næstved.
 Verner Petersen, Sundparken 26, 2.th., vær. 556, 2300
 København S.
 Bodil B. Poulsen, c/o Skovmann, Ravnsmosevej 2, 8584
 Tranehuse.
 Lotte Rasmussen, Enghavevej 30, st.th., 1674 København V, el.
 Dannebrogade 18, 2.tv., 1660 København V.
 Jane Ruhnau, Rødovrevej 280A, 2610 Rødovre.
 Birgitte Sass, Hovedgaden 13, Karlslunde, pr. 1. aug.:
 Kollegiebakken 3, 2800 Lyngby.
 Signe L. Schmidt, Olgasvej 19, 2950 Vedbæk.
 Gitte Skovgård, Scandiagade 62, st.tv., 2450 København SV.
 Jeanne Starum, Lilletoften 84, 1., 2740 Skovlunde.
 Birgit Strunge, Kildebakken 73, 8800 Viborg.
 Søren Teilmann, c/o Otto Petersen, Skovvej 13, 4270 Høng.

Hans Henrik Thomsen, Frøslevvej 49B, 6330 Padborg.
 Pia Zieger, Siciliensgade 9, 2.tv., 2300 København S.
 Flemming Hansen, Pedersuramsgade 12, 3.th., 6700 Esbjerg.
 Frank Seerup, Platanvej 54, 4360 Eskildstrup.

Deltagerliste pr. 3. januar 1983

Marianne Andersen, Risdalsvej 40, vær. 29, 8260 Viby J.
 Anne Andersen, Gødstrupvej 5, 4684 Holme-Olstrup.
 Palle M. Andersen, Frederiksberggade 26, 7323 Give.
 Kenn Christensen, Nysundegade 23, 4.th., 1668 København V.
 Knud Gravsholt, Vesterhavsvej 86, Vejerø, 6990 Ulfborg.
 Peter Hansen, Frederiksallé 108, 8000 Århus C.
 Janne Lorentz Hansen, Morbærhaven 17-60, 2620 Albertslund.
 Gert Johannessen, Grønjordskollegiet 6406, 2300 København S.
 Inge KJær Jørgensen, Skovsvinget 33, 8500 Grenå.
 Helle Nielsen, Roskildevej 532, 4100 Ringsted.
 Martin Fly Rasmussen, Birchsgade 17, 4400 Kalundborg.
 Christian Riedel, Ryethøjvej 1, 3500 Værløse.
 Jeanne Roager, Lavendelgansen 107, 2700 Brønshøj.
 Anne Christine, Nygade 56, 6200 Åbenrå.
 Bjørn Berndorff Petersen, Ågården 47, 1.mf., 2536 Ishøj.
 Anette Schmidt, Havfruevej 27, 2730 Herlev.
 Anne D. Steffensen, Trørne Allé 26, 4300 Holbæk.
 Annette Wolsing, c/o Gertrud Nielsen, Valby Langgade 31, 3.,
 2500 Valby.
 Pernille Iben Jakobsen, Niels Juelsgade 73, 2.tv., 8200 Århus N.
 Lisbeth Søndergård Petersen, Ulkestrupvej 17, Ulkestrup, 4440
 Mørkøv.

Elevforeningens formand Henry Hansen ved
afsløringen af »Granitpigen« 1966.

Sommerskolen 1983

1. maj 1983

Anette Andersen, Ahlmannsgade 4, 1.th., 2200 København N.
Conny Andersen, Torumsvej 24, st.tv., 2730 Herlev.
Paula Andersen, Dalevej 56, 2., 7000 Fredericia.
Christian Bahs, Syvhøjvænge 215, 2620 Albertslund.
Kirsten Berthelsen, Mariehøj 463, 2990 Nivå.
Erik Bjørn, Nørre Løkke 11, 3700 Rønne.
Henrik Bojsen, Torstedallé 63, 8700 Horsens.
Nina Bruun, Dyremosevej 4, 3060 Espergærde.
Kjeld Bøttcher, c/o Edith Bøttcher, Njalsvej 282, 5210 Odense.
Niels Christensen, Resenvej 43A, 7800 Skive.
Lise Eberholst, Kronborggade 6, 4.th., 2200 København N.
Marianne Georgsen, Søvej 19, 2840 Holte.
Margu Gundersen, Præstevejen 109, 3230 Græsted.
Birgit M. Hansen (Bitten), Hjortensgade 18, 1.tv., 8000 Århus N.
Conny Hansen, Elmevej 3, 6270 Tønder.
Ole B. Hansen, Bispehavevej 97, 1.tv., 8210 Århus V.
John Hansen, Pilegårdsvej 101, 1.tv., 2730 Herlev.
Lone Hansen, Nitievej 3, 4.tv., 2000 København F.
Anne Hasselmann, Elsevej 30, 3500 Værløse.
Gitte Heimer, Holbergsgade 16, 1.th., 1057 København K.
Cidse Henriksen, Baltorpvej 233, 7.th., 2750 Ballerup.
Lau Hilding Hvid, Gjerrild Bygade, 16.V.6., 8584 Tranehuse.
Sam Demescko, Bjerndrupvej 7, Vejrup, 6740 Bramminge.
Kirsten Ilkjær, Ekkodalen 84, 7000 Fredericia.
Carsten Jacobsen, Nørrebrogade 29, 4.th., 2200 København N.
Mona Jacobsen, Lindevej 32, Fousing, 7600 Struer.
Tine Hansen, Herrestræde 15, st.tv., 4200 Slagelse.
Tine Mark Jensen, Tåsingegade 42, st.tv., 2100 København Ø.
Bjarne Johansen, Ravnsnæsvej 103B, 3460 Birkerød.
Elise Johansen, Vardegade 8, st.th., 2100 København Ø.
Claus Jørgensen, Bakkegården, Amtshospitalet, 4500 Nykøbing
Sj.
Guri Jørgensen, Ladegårdsvej 5, Nybøl, 6400 Sønderborg.
Per H. Jørgensen, M. Nissensvej 5, 6500 Vojens.
Søren Konradsen, Rundhøjallé 99, 8270 Højbjerg.

Marianne N. Kristensen, Grejsdalsvej 277, 7100 Vejle.
 Karsten Krummes, Thorvaldsensgade 28, 4.th., 8000 Århus C.
 Jørgen L. Kristensen, Torstedvej 28, 4.th., Torsted, 6980 Tim.
 Søren Kristensen, Hejrevej 4, 1.tv., 8600 Silkeborg.
 Ronald Kyser, RD.NO.4, Box 72-L, Oneonta, New York, USA
 13820.
 Knud H. Larsen, Risbjerggårds Allé 33, 2650 Hvidovre.
 Lone A. Larsen, Kol. 4, vær. 171, UNI-parken, 8000 Århus C.
 Jørgen Lang, Gravervænget 24, 1., 2400 København NV.
 Henning Lang, Lindholmsvej 5C, 2700 Brønshøj.
 Helle Lantow, Vibens Kvarter 3B, 2620 Albertslund.
 Maibritt Lindblad, Bogårdsvej 321, 3050 Humlebæk.
 Elsebeth Lund, Jellingegade 5, 1.th., 2100 København Ø.
 Birger Lunau, Buegården 17, 1.tv., 2880 Bagsværd.
 Mogens Mogensen, Gudrunsvej 18, 6.th., 8220 Brabrand.
 Lise Munksgård, Holmbladsgade 80, 3.th., 2300 København S.
 Steffen Rode Møller, Geelsmark 14, 2840 Holte.
 Claus W. Nielsen, Havremarken 6, Kvanløse, 4300 Holbæk.
 Rasmus Nielsen, Knabrostræde 21, 1210 København K.
 Søren Norge, Drosselvang 5, 3450 Allerød.
 Dorte Frank Petersen, Lupinvænget 3, 7200 Grindsted.
 Bent Persson, Rauntzaugade 58A, 5., 2200 København N.
 Annette G. Petersen, Menstrupvej 22, Klinteby, 4700 Næstved.
 Ole Petersen, Vognporten 14.225, 2620 Albertslund.
 Bruno Poulsen, Peblinge Dossering 16, 4.H., 2200 København N.
 Charlitte F. Larsen, Gyldenrisvej 8, 8240 Risskov.
 Ida Rasmussen, Grøftebjergvej 2, 5610 Assens.
 Rene Seldevig, Strandvejen 63, 4.tv., 2100 København Ø.
 Karsten Søndergård, Gasværksvej 7, 7900 Nykøbing M.
 Kirsten Søndergård, Gønderupvej 54, 9760 Vrå.
 Elsebeth Søberg, Halvorsmindevej 138, 9800 Hjørring.
 Eskil M. Sørensen, Skovallé 20, 5250 Odense V.
 Mette T. Sørensen, Nyvangen 28, 9870 Sindal.
 Anne Grethe Thomsen, Søndervænget 29, 6870 Ølgod.
 Anne Mette Werner, Furesø Parkvej 49, 2830 Virum.
 Jørn Winkler, Krusesmindevej 3A, 4220 Korsør.

29. maj 1983

Kristian B. Andersen, Ravnæsvej 103B, 3460 Birkerød.
 Eva Andersen, Galgebakken Neder 5.2.B, 2620 Albertslund.
 Evy Andersen, Burmeistergade 19, 4.th., 1429 København K.
 Lars Henrik Agerskov (Lasse), Østergade 22, Trolhede, 6920
 Videbæk.
 Benny Beck, Flensborgvej 86, 6200 Åbenrå.
 Claus Boserup, Ourøgade 39, 4., 2100 København Ø.
 Rene Brudzewsky, Kulsviervej 13, kld., 3400 Hillerød.
 Per K. S. Carlsen, Havnegade 50, 4700 Næstved.

Annette Eriksen, Holbækvej 18, 7400 Herning.
 Elo Jacobsen, Svendsgade 11, vær. 10, 4200 Slagelse.
 Gurild Jensen, Emil Pipersvej 38, 2.tv., 2800 Lyngby.
 Finn A. Larsen, Sofie Brahes Allé 2, 1.tv., 2300 København S.
 Kirsten Bodil Lirdblud, Skovgårds Allé 11, st., 3500 Værløse.
 Peder Holk-Mortensen, Søvang 31, 4600 Køge.
 Henrik Møller, Monbergsvej 40, 5000 Odense C.
 Ulla K. Møller, Ringgade 214, 6400 Sønderborg.
 Rose Møller, Sylen, 36, st.tv., 2630 Tåstrup.
 Ole M. Nielsen, Nansensgade 56, 3.tv., 1366 København K.
 Kim R. Nielsen, Frederiksvej 9B, 2.th., 2000 København F.
 Jytte F. Petersen, Visbyvej 10, 7755 Bredsted, Thy.

26. juni 1983

Ali Elmi Abdi, K. M. Klausensgade 8, 2.tv., 2450 København SV.
 Jørn B. Andersen, Hemsedalsgade 4, 1.tv., 2300 København S.
 Jørn (Jeppe) Andersen, Bodøvej 46, 1., 8200 Århus N.
 Lone E. Andersen, Galgebakken Vester 8-5A, 2620 Albertslund.
 Aase Bachmann, Rosenvænget 3, 1., 3600 Frederikssund.
 Stinne Bjerre, Liflandsgade 4, 2.tv., 2300 København S.
 Dirk Boysen, Sunderuper Weg 21, 2390 Flensborg, Tyskland.
 Ane Findsen, Søhuset, Skolevej 4, 4171 Glumsø.
 Birgitte Frederiksen, Søndergade 4A, 7800 Skive.
 Morten Friss, Herluf Trolles Gade 31, 2.th., 9000 Aalborg.
 Sonja Tove Grimstad, Brøderupvej 8, 4733 Tappernøje.
 Vibeke Harck, Kupfermuhlenweg 44B, 2390 Flensborg,
 Tyskland.
 Erik Thal-Jantzen, Vilvordevej 60, 2920 Charlottenlund.
 Henning Gade Jensen, Middelfartvej 248, 1., 5200 Odense V.
 Johannes Jensen, Limfjordsvej 1, 7700 Thisted.
 Inge Mide Jensen, Ejboparken 31, 2.tv., 4000 Roskilde.
 Karen Elisabeth Jensen, Viborgvej 39, st.th., 8000 Århus C.
 Lene B. Jensen, Skovbo, Ørstedvej 54C, 4130 Viby Sj.
 Per Jørgensen, Sadelmagerporten 4-127, 2650 Hvidovre.
 Toni W. Jørgensen, Nørrevang 10, 3460 Birkerød.
 Jakob Peter Kahn, Aldershvilevej 129, 3.tv., 2880 Bagsværd.
 Pia Klintø, Løvenholm Kollegiet, 8500 Grnå.
 Karsten Kjeldsen, Rugårdsvej 286, 5210 Odense NV.
 Anne Laursen, Ørstedvej 54B, 4130 Viby Sj.
 Annekatrine (Trine) Lindhardt, Stenløkken 105, 3460 Birkerød.
 Aase Lund, Lindevangshusene 54, st.th., 2630 Tåstrup.
 Lis A. Madsen, Nansensgade 74, 5.th., 1366 København K.
 Bente Lise Nielsen, Hjortholmvej 151B, 4340 Tølløse.
 Lone Nielsen, Dr. Margrethesvej 24, 9600 Års.
 Ulla Birgitte Nielsen, Helgesvej 6A, 2.tv., 2000 København F.
 Berit Petersen, Løvegade 76, nr. 6, 4200 Slagelse.
 Kim Skinneholm, Langagervej 15A, 1-1., 2500 Valby.

Kirsten Steen, Vesterbrogade 145, 3.tv., 1620 København V.

Merete Weinmann, Pilehusene 46, 2600 Glostrup.

Bo Petersen, Valsølligård, 4174 Jystrup.

**Henrik Søgård Jørgensen, Troense Strandvej 55, 5700
Svendborg.**

Anne Bithe Olsen, Troense Strandvej 55, 5700 Svendborg.

Sigrund og Hans Trier Hansen ca. 1948.

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Marie Trier: »Livet fik dybere perspektiv«	5
Kristiane Dissing: »Som jeg kendte det fra mit hjem«	7
Ingefred Frederiksen: »Der var mere end nok at samles om«	11
Vilhelm Hansen: »Vallekilde var intet kloster«	15
Elisabeth Pjedsted: »To københavnerpigers møde med Vallekilde højskole 1913 og 1931«	19
Svend Larsen: »En minderune«	39
Hans Pedersen: »Højskolen og Korskirken«	41
Gudrun Beck: »Noget der lever«	43
Ordensregler for Vallekilde højskole vinteren 1931-32	45
Eilif Salomonsen: »Flere generationer på Vallekilde«	47
Gunild Jensen: »Højskole i trediverne og firserne«	53
Peer Skov Thulesen: »Højskolen i går og i dag«	57
Peter Petersen: »Frihed for alt hvad der stammer fra ånd«	61
Steen Ove Stigkær: »De virkelige værdier«	69
Knud Gravsholt: »Forandringer og konstanter«	71
Reidun Fuhs: »Uddrag af højskoledagbog«	75
Michael Dahn: »Det hele på ét sted«	83

Søren Teilmann: »Det kan ikke beskrives	
- det skal prøves«	89
Kalenderen 1982-83	99
Fra elevforeningen	103
Vibeke og Finn Slumstrup:	
Nyt fra Vallekilde højskole	111
Praktiske meddelelser	121
Elevlister	125

REDAKTION:

Ingrid Fugl . Jørn Fugl . Finn Slumstrup . Holmer Trier

FOTOS:

De historiske billeder stammer fra skolens arkiv, mens de nye optagelser skyldes Poul Otto Gedde og fotoholdet.

TRYK:

Holbæk Amts Bogtrykkeri . 4300 Holbæk

